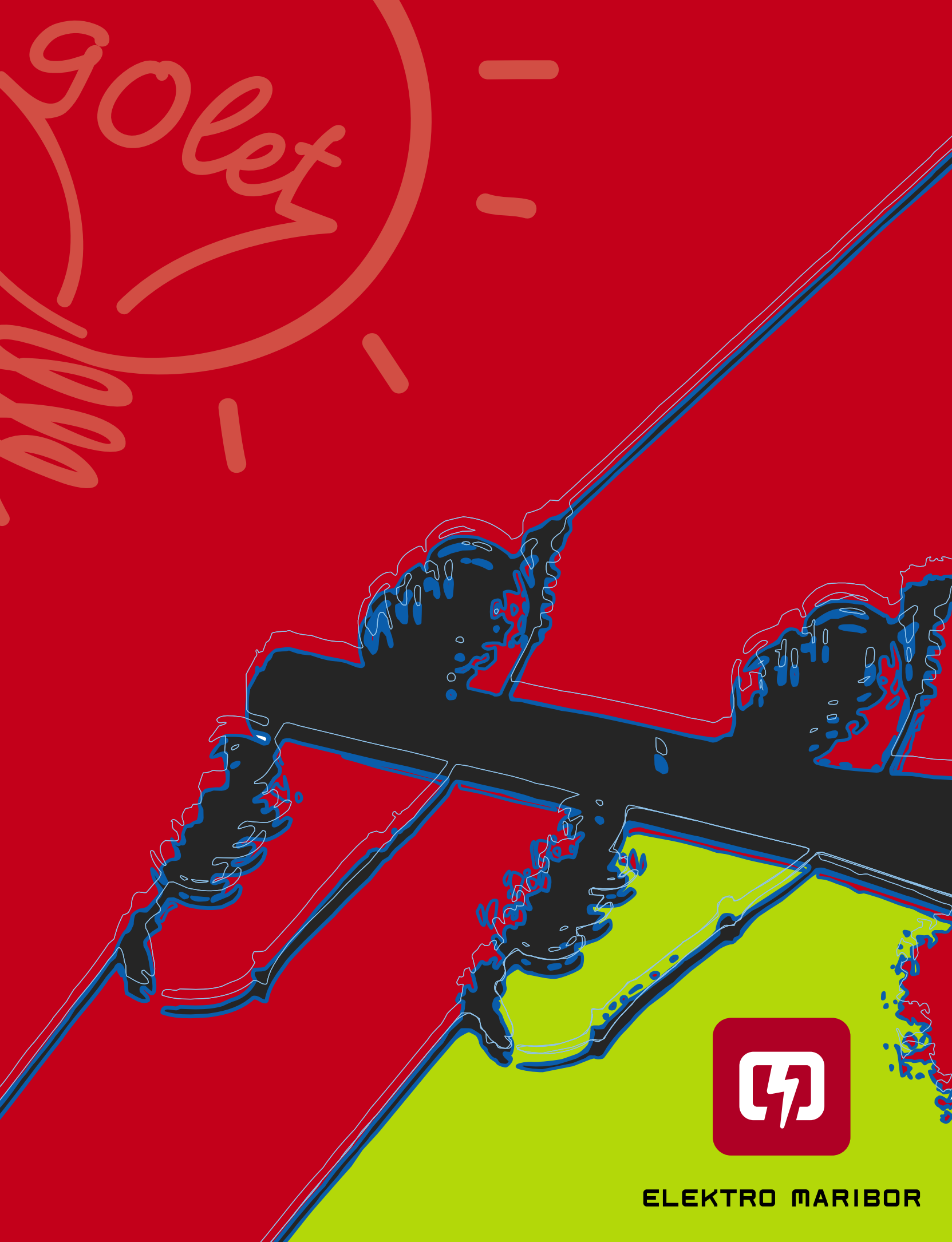
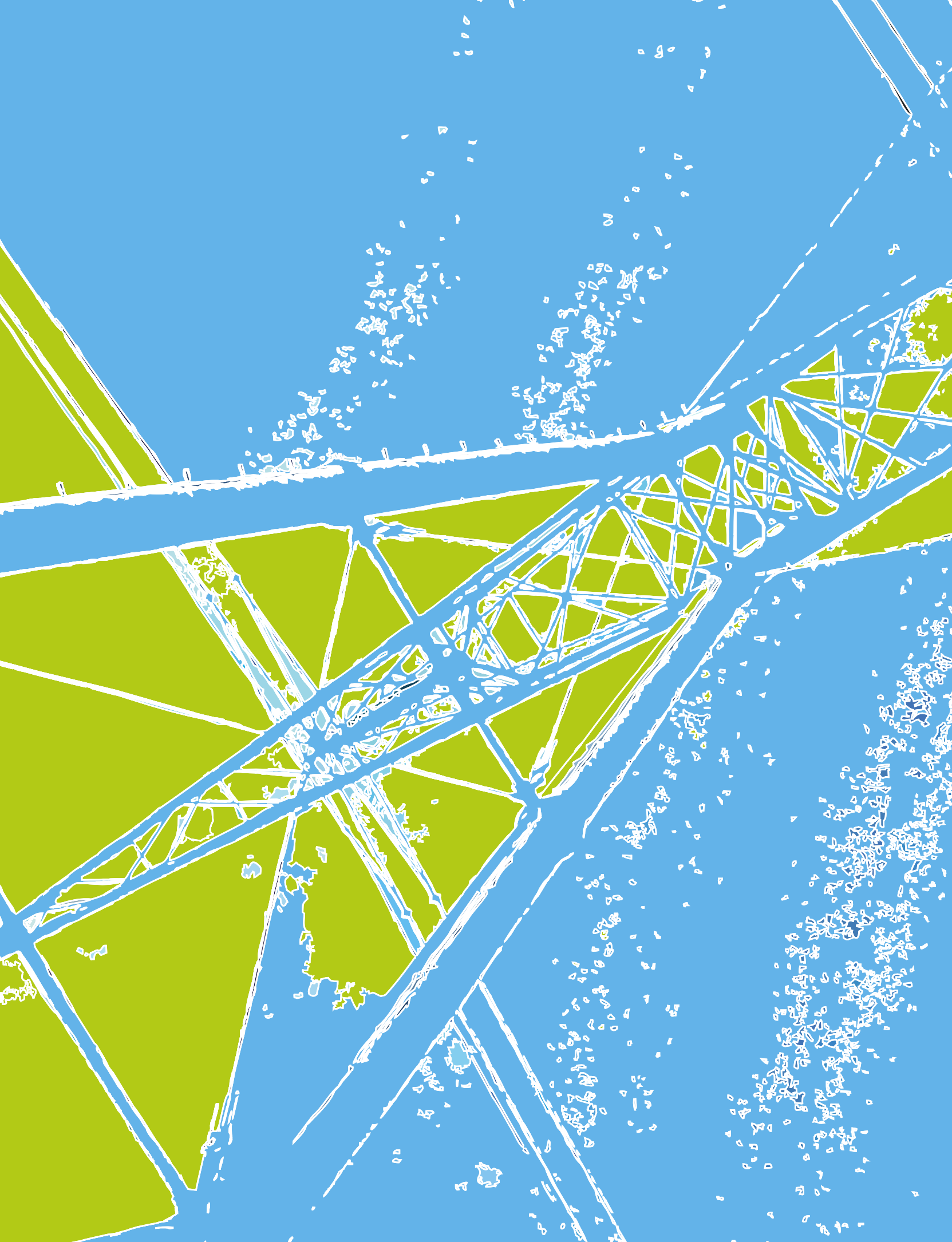

ELEKTRO MARIBOR

- Stanislav Vojsk
5 **NA PRVEM MESTU JE ZADOVOLJSTVO ODJEMALCEV**
- Jana Jurše, Štefan Lutar, Mihaela Šnuderl, Jelka Orožim - Kopše
Elektro Maribor – 90 let tradicije
7 **ZAČELO SE JE NA PRAGU PRVE SVETOVNE VOJNE**
- Franc Toplak
Razvoj distribucijskega sistema
23 **TEHNIKA IN TEHNOLOGIJA V ZNAKU EVROPE**
- Bojan Horvat
Odpiranje trga
29 **ELEKTRO MARIBOR URESNIČUJE SVOJE POSLANSTVO**
- Mitja Prešern
Tarifni odjemalci
31 **OD INKASANTOV DO KLICNEGA CENTRA**
- Peter Kaube
Distribucija električne energije
35 **TEMELJNA NALOGA JE NEMOTEN PRETOK ELEKTRIČNE ENERGIJE**
- Zvonko Mezga
Sektor upravljanja
39 **ČEDALJE BOLJ PO MERI TRGA**
- Irena Gajžler, Andrej Sraka
Storitvena dejavnost
45 **ENA OD NAJSTAREJŠIH ENOT ELEKTRA MARIBOR**
- Oto Mithans
Javna razsvetljava
51 **ZAMETKI SEGAJO DALEČ V ZGODOVINO**
- Tomaž Šišernik
Sistem vodenja kakovosti družbe
55 **NENEHNO DOGRAJEVANJE ZA ODLIČNOST**
- Jurij Tretjak
Sindikat
57 **NA PRIZORIŠČU ŽE OD USTANOVITVE**
- Veronika Fermevc-Ban
Svet delavcev
61 **KJER BOMO ZAPOSLENI RAZMIŠLJALI KOT LASTNIKI**
- Jože Hajnrih
Šport v Elektru Maribor
63 **ZAČELO SE JE Z IGRAMI ELEKTRA**

NA PRVEM MESTU JE ZADOVOLJSTVO ODJEMALCEV

Časovne prelomnice podjetja so najprimernejši trenutki, ko se je potrebno za trenutek ustaviti, pogledati na prehojeno pot in se, kar je najvažnejše, povzpeti na višjo točko, se ozreti na prihodnjo pot. Pomembno je videti cilj, ovire na poti, kako se jim izogniti in se pripraviti.

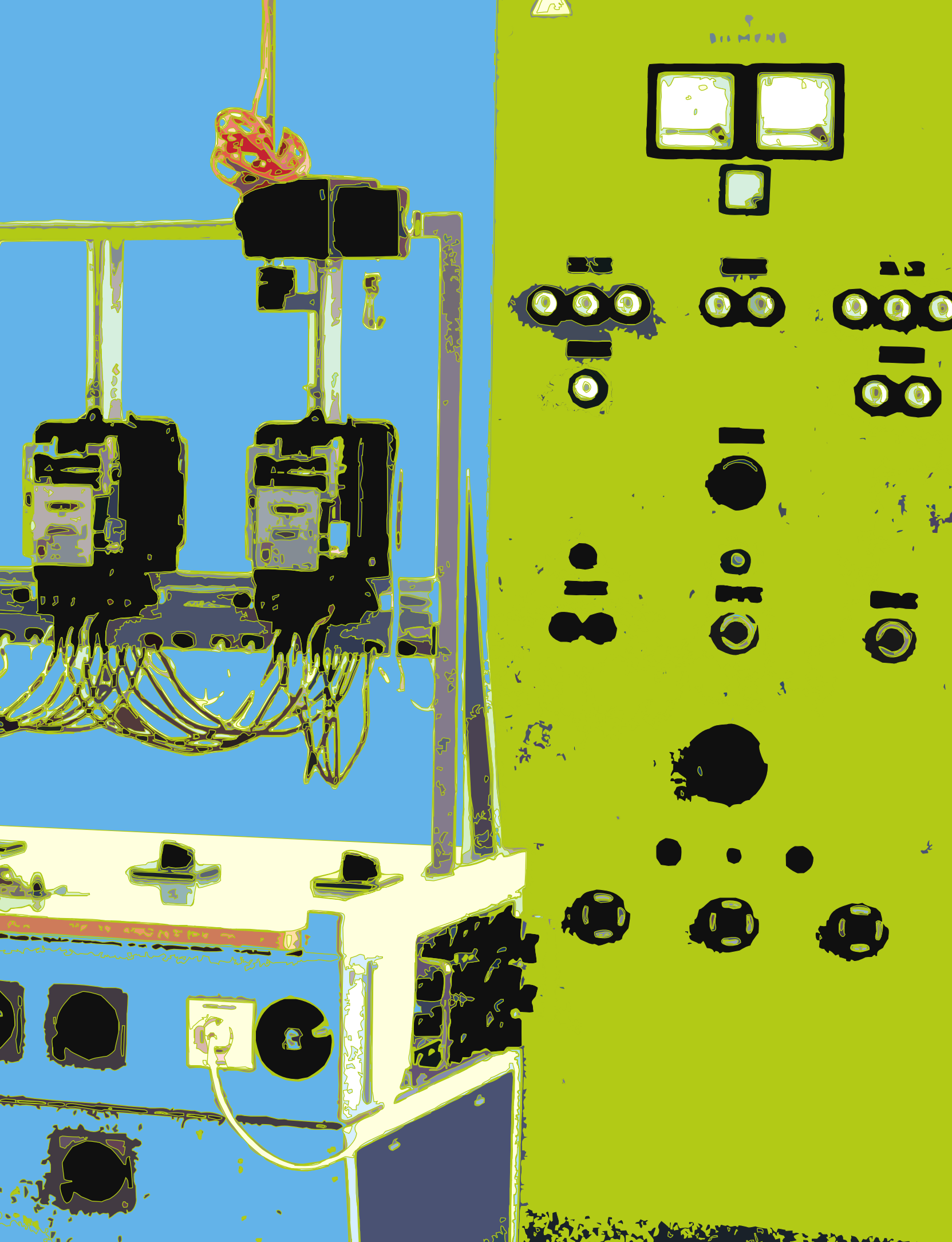
90 let v delovanju podjetja Elektro Maribor, na tako hitro razvijajočem se področju, kot je oskrba z električno energijo, je pomembna prelomnica. Prav posebej še zato, ker smo priča izjemnemu tehnološkemu razvoju, ki se samo še stopnjuje. Tudi na ostalih področjih energetskega sektorja smo priče velikim spremembam, posebej v tem obdobju, ne samo v Sloveniji, ampak tudi v EU, katere članica je letos postala tudi naša država.

V razvoju podjetja je bilo več pomembnih mejnikov, nekateri od teh so tudi navedeni v tej brošuri. V ozadju teh dogodkov pa so naši odjemalci. Po prvem navdušenju odjemalcev v začetnih letih elektrifikacije, ko so »dobili elektriko«, ko jih ni motilo niti število niti čas izpadov, so se zahteve stopnjevale, pri čemer imam v mislih zanesljivost dobave električne energije, njeno kakovost, in še bolj kot to, odnos med dobaviteljem in odjemalcem. V ospredju je torej izboljšanje teh odnosov, pa naj gre za industrijske odjemalce, gospodinjstva ali lastnike zemljišč. V podjetju želimo dvigniti kvaliteto dela s strankami, tako v informacijskih pisarnah kot na terenu. Obvladovanje odnosov s strankami zahteva od zaposlenih še dodatna znanja in usposabljanja. In usposabljanje zaposlenih je tudi jamstvo, da bomo v podjetju sledili tehnološkemu razvoju in na najboljši možni način izvajali osnovno poslanstvo podjetja – zanesljivo in kvalitetno dobavo električne energije.

Zaposleni v podjetju smo zavoljo izkušenj in znanja zagotovilo, da bodo naši odjemalci tudi v bodoče zadovoljni s kvalitetno dobavo električne energije in našimi storitvami.

Stanislav Vojsk,
predsednik uprave

Jana Jurše, Štefan Lutar, Mihaela Šnuderl, Jelka Orožim - Kopše

Elektro Maribor – 90 let tradicije

ZAČELO SE JE NA PRAGU PRVE SVETOVNE VOJNE

Prva žarnica je zasijala v Mariboru

Razvoj elektrogospodarstva je tesno povezan z razvojem in napredkom celotnega gospodarstva in družbenega življenja. Začetni koraki segajo več kot stoletje nazaj, v leto 1879, ko je **Thomas A. Edison** izumil žarnico. Le štiri leta kasneje je tudi na Slovenskem napočil prvi električni trenutek. Premalo preverjeni podatki sicer govore, da se je to zgodilo že leta 1880 ali 1881 v Tržiču na Gorenjskem, vendar je nesporno dokumentirano, da je prva žarnica pri nas zasvetila prav v Mariboru. Leta 1883 je namreč **Karel Scherbaum**, lastnik velikega parnega mlina v Mariboru, že postavil dinamo, ki ga je poganjal parni stroj. Električno energijo je uporabljal za razsvetljevanje v svojem obratu. Minilo je še pet let, da so v Mariboru, ob obisku avstroogrskega prestolonaslednika, uprizorili "prvo slavnostno električno razsvetljavo". Po tistem je razvoj elektrifikacije v Mariboru za vrsto let obstal.

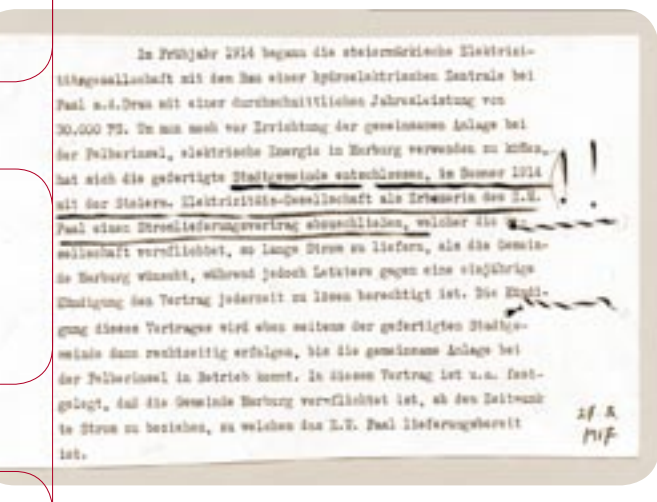
Za začetek uradno planirane in organizirane elektrifikacije Maribora lahko razglasimo leto 1914, ko so bili storjeni prvi ukrepi, ki so pripeljali projekt elektrifikacije mesta v takšen položaj, da je kasneje lahko pričelo delovati za to pooblaščen podjetje – Električno podjetje Maribor.

To lahko potrdimo s podatki iz Štajerskega deželnega arhiva v Gradcu. V njem se je ohranilo arhivsko gradivo Štajerske električne družbe s sedežem v Gradcu, ki je pri elektrifikaciji spodnje, slovenske Štajerske odigrala zelo pomembno vlogo in je imela izpostave v različnih večjih krajih na Štajerskem.

Prva dravska hidroelektrarna v Fali

Štajerska električna družba je pri projektu izgradnje dravskih elektrarn, ki je bil zasnovan že v času pred letom 1912, imela pomembno vlogo. Na osnovi tega projekta naj bi na reki Dravi zgradili dve elektrarni, prvo na Felberjevem otoku – današnjem Mariborskem otoku, drugo pa v kraju Fala. Za izgradnjo obeh elektrarn je podjetje BUSS iz Gradca že leta 1912 izdelalo celotno gradbeno, tehnično in tehnološko dokumentacijo. Že istega leta so se odločili za izgradnjo hidroelektrarne v Fali. Odločujoče je bilo dejstvo, da so bila za to lokacijo ugodno rešena zemljiško knjižna vprašanja, a tudi kraj je bil za izgradnjo elektrarne po izjavah nekaterih strokovnjakov primernejši od Mariborskega otoka.

Ko so torej leta 1912 začeli z intenzivnimi pripravami za gradnjo hidroelektrarne Fala, so se hkrati pričeli tudi projekti elektrifikacije naših krajev in z njo povezana izgradnja električnih omrežij. Štajerska električna družba s sedežem v Gradcu, ki je imela koncesijo za take dejavnosti, si je prizadevala, da bi bile čimprej izdelane električne napeljave in daljnovodi, s katerimi bi bili dani pogoji za razdeljevanje električne energije po različnih krajih in naseljih, med katerimi je imel pomembno vlogo Maribor, ki je bil zaradi svoje velikosti izjemno zanimiv.

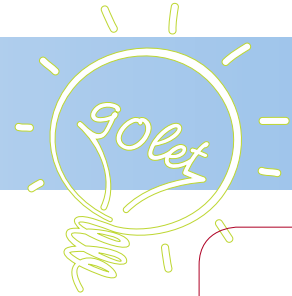
Gradnja falske elektrarne je stekla med samo prvo svetovno vojno, medtem ko je elektrarna Mariborski otok na svojo gradnjo morala počakati do konca druge svetovne vojne in na čas po njej. Gradnja hidroelektrarne v Fali se je nadaljevala tudi zaradi prizadevanja investorjev in pobudnikov. Štajerski električni družbi iz Gradca in mariborskemu poslovnežu Karlu Scherbaumu je v sodelovanju z Mestno občino Maribor uspelo doseči, da se je gradnja hidroelektrarne Fala nadaljevala tudi v okviru načrtov kraljevo-cesarskega ministrstva za obrambo na Dunaju.

Zato so nam lahko razumljiva določila pogodbe za dobavo električne energije iz leta 1914, saj so predvidevali, da bo Mestna občina Maribor pri elektrifikaciji mesta in njegove okolice aktivno sodelovala tako, da bo »zgradila električno razdelilno napeljavo po mestu in skrbela za prodajo električne energije«. Členi te pogodbe pomenijo dejansko pravno osnovo za začetek delovanja električnega podjetja.

Zametek današnjega podjetja Elektro Maribor

Velika aktivnost in vsesplošno prizadevanje Mestne občine Maribor za dokončanje gradnje in nadaljnji razvoj hidroelektrarne Fala sta pripeljala do tega, da so v okviru občine morali organizirati posebno mestno službo, ki je začela graditi električno omrežje v mestu in njegovi okolici.

Na seji mestnega sveta Mestne občine Maribor so že v začetku leta 1917 odločali o tem, da je potrebno v mestu za dejavnost električnega razdelilnega sistema nastaviti tudi ustreznega strokovnjaka. Tega je mesto na posebni seji mestnega sveta 28. novembra 1917 tudi imenovalo. To je bil inženir **Karl Ruprecht** iz Salzburga, ki je s tem dejansko postal vodja mestnega električnega podjetja, čeprav to takrat še ni imelo imena. Sama služba, ki je skrbela za izgradnjo električnega omrežja, je pričela delovati v okviru služb Mestne občine Maribor že prej. Kako pomembno je bilo imenovanje novega oziroma prvega vodje mestnega električnega podjetja, kaže tudi reakcija Štajerske električne družbe s sedežem v Gradcu, ki je s posebnim navdušenjem vzela na znanje, da je mestni svet Mestne občine Maribor Karla Ruprechta imenoval za direktorja električne razdelilne naprave (Elektrische Strom – Verteilungsanlage).

Nesporna je ugotovitev, da se je projekt izpeljave električnega razdelilnega omrežja pričel že v letu 1914. Potekal je pod budnim očesom dveh ustanov. Prva je bila Združenje za električno industrijo (Gesellschaft für elektrische Industrie), ki je sicer imela sedež v Gradcu, svoje izpostave pa v mnogih avstrijskih in italijanskih mestih; druga je bila Štajerska električna družba (Steiermarkische Elektrizitätsgesellschaft) s sedežem v Gradcu, ki je v tem času že gradila hidroelektrarne v krajih Peggau in Lebring, južno od Gradca.

Mestni svet in pogodba iz leta 1914

Prizadevanje in modrost posameznih mestnih svetnikov, ki so daljnovidno prepoznali prednosti električne energije, sta obrodila sadove, saj jim je uspelo, da se je dogovarjanje in sporazumevanje s Štajersko električno družbo s sedežem v Gradcu nadaljevalo. Prav ti dogovori in pa vpliv te družbe na elektrifikacijo Maribora so pripeljali do tega, da je v poletnih mesecih leta 1914 mestni svet na seji 15. julija sprejel in obravnaval tako imenovani sporazum oziroma pogodbo (med zapisniki mestnega sveta Mestne občine Maribor jo hrani Pokrajinski arhiv v Mariboru), ki sta jo na predlog odbora za elektrifikacijo sklenila Mestna občina Maribor in Štajerska električna družba v Gradcu.

V uvodnem delu pogodbe je bilo navedeno, »da je potrebno pričakovati, da bo po izgradnji električne centrale na Fali Maribor tisto mesto, ki se bo moralo ali moglo čimprej priključiti na električno energijo«. Ustanovljena je bila tudi posebna družba za izgradnjo električnih sistemov, imenovana Gradec Maribor – Dravske elektrarne. Ta je prevzela skrb, da bo v okviru vsakoletnih ali dolgoletnih pogodb Mestni občini Maribor zagotavljala električno energijo.

V tej pogodbi je bilo dogovorjeno, da bo Mestna občina Maribor vztrajala pri pridobitvi oziroma uvedbi električne energije ne samo za razsvetljavo, ampak tudi za delovanje gospodarskih strojev. Obširna pogodba, ki ima več poglavij, vsebuje tudi določbe, ki predpisujejo izgradnjo daljnovodov ter izdelavo glavnih transformatorskih postaj. Pogodba predpisuje, kaj vse je bilo potrebno narediti, da bi električno energijo lahko napeljali v mestno električno mrežo.

Mestna občina Maribor je bila torej tista, ki je morala na svoje stroške zgraditi električno razdelilno mrežo in uporabnikom omogočiti odjem električne energije, najprej na ozemlju Mestne občine Maribor, kasneje še v sosednjih občinah Studenci, Nova vas, Radvanje, Razvanje, Tezno, Pobrežje, Malečnik, Košaki in drugod. Ker sta na trasi daljnovoda iz Fale proti Mariboru ležali občini Kamnica in Bresternica, je bil podan predlog, da se na električno omrežje priključita tudi ti dve.

Mestna občina Maribor je ustanovila posebni odbor mestnega sveta za elektrifikacijo. Osnovna dejavnost tega odbora je bila spremljati izvedbo električne razdelilne mreže ter postavitve transformatorskih postaj. Odbor za elektrifikacijo je spremljal razvoj uvajanja električne energije ter poudarjal nujnost začetka uporabe električne energije za razsvetljavo in kot energijo za delo z električnimi stroji.

Obstoj in delovanje tega odbora lahko imamo za dejanskega predhodnika Električnega podjetja Maribor, saj je ta v okviru sodelovanja s Štajersko električno družbo in z Elektrotehničnim podjetjem Pichler skrbel za izvajanje strokovnih nalog v okviru elektrifikacije in distribucije električne energije.

Prvo elektropodjetje, prvi direktor

Prizadevanja predsednika Odbora za elektrifikacijo pri mestnem svetu Mestne občine Maribor, mariborskega advokata **dr. Oskarja Orosla**, kažejo na to, da je ta od mestnega sveta zahteval čimprejšnjo ustanovitev posebnega podjetja, ki bo izvajalo elektrifikacijo mesta in distribucijo električne energije,

kajti, omenjeni odbor ni imel takih pristojnosti in tudi sestavljen ni bil tako, da bi lahko vse strokovne in tehnične naloge izvajal kakovostno in brez težav.

Zato lahko v letu 1917 že zasledimo premike v zvezi z zahtevo advokata Orosla, saj je iz ohranjenih dokumentov razvidno, da je v tistem letu že delovalo Mestno električno podjetje Maribor (Städtische Elektrizitäts – Unternehmung Marburg). Tega leta je Mestna občina Maribor tudi nastavila prvega direktorja podjetja, namreč **inž. Karla Ruprechta** iz Salzburga.

Med obema vojnama

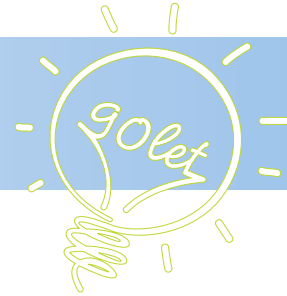
Zanimivo je, da je Mestno električno podjetje (MEP) v letih 1918 in 1919 opravljalo tri pomembne naloge. Tako je nadaljevalo z izgradnjo električnega omrežja in pričelo izvajati svojo osnovno poslanstvo, t.j. zagotavljati nemoteno in zadostno dobavo kakovostne električne energije, hkrati pa je skrbelo za postopke plačevanja in finančnega poslovanja nasploh.

Ob izvajanju teh dejavnosti je Mestno električno podjetje imelo velike težave, ki so bile povezane s pridobivanjem potrebnega materiala. Pogoste so bile neakovostne dobave električne energije (po moči in času), zaradi česar so se pričeli odjemalci pritoževati. Bili so nezadovoljni in niso bili pripravljeni plačevati računov za porabljeno električno energijo, kar je pomenilo enega od največjih problemov, s katerimi se je v tem času ubadalo Mestno električno podjetje.

Zaradi raznolikosti izvajalcev, poveljnega časa in nastanka nove države je težko določiti dejanski čas, ko je bil prvi, osnovni del projekta elektrifikacije Maribora zaključen. Pogosto se omenja 2. oktober 1920, ko naj bi bili takratno celotno električno omrežje nizke in visoke napetosti ter 22 transformatorskih postaj v takem stanju, da sta lahko dobava in distribucija električne energije potekali nemoteno.

Ob koncu leta 1924 se je Mestno električno podjetje angažiralo pri nadaljevanju elektrifikacije mesta in njegove okolice. Tako v začetku leta 1925 zasledimo projekt elektrifikacije Studencev kot predmestja Maribora. Mestno električno podjetje je skrbelo za dobavo, razdeljevanje in obračunavanje

porabljene električne energije v mestu Maribor in njegovi najožji okolici. Skrbelo je tudi za razvoj elektrifikacije mesta in okolice, kar pomeni pridobivanje novih odjemalcev električne energije, ki so jih predstavljali mali odjemalci, torej posamezniki in posamezne zgradbe, ter veleodjemalci, kar so bile tovarne, uradi, gospodarska posestva ipd. Te aktivnosti so bile opredeljene že v pogodbi iz leta 1914, čeprav je zavoljo tega, ker je mesto Maribor koncesijo za razsvetljavo poverilo mestni plinarni, elektrifikacija potekala mnogo počasneje, kot bi lahko. Ob tem se je pojavila še razvita trgovina s petrolejem in bencinom, ki je tudi konkurirala izvajanju dejavnosti zagotavljanja električne energije.

Leta 1925 so se pojavili veliki problemi in z njimi nove možnosti, ki jih je Mestno električno podjetje ponudilo z uvajanjem nočnega toka in s tem tudi nočnih tarif. Za porabo te oblike električne energije v začetku ni bilo posebnega navdušenja, kasneje pa so se za nočne tarife začeli zanimati tako podjetja oziroma industrija kakor tudi posamezni mali odjemalci.

Seveda sama elektrifikacija in aktivnosti Mestnega električnega podjetja niso bili preprosta reč. Dostikrat je prihajalo do težav in nesoglasij med Mestnim električnim podjetjem in Mestno občino Maribor. Problemi so nastajali hkrati z željami, kako izvesti električne priklope in možnosti, ki jih je nudila planirana elektrifikacija mesta. Stalno prizadevanje Mestnega električnega podjetja, da bi odjemalcem zagotavljali kvaliteto napetosti in stalnosti električne energije, je bilo povezano z raznimi reorganizacijami in dograjevanjem sistema.

V vsakdanjem življenju je z uporabo električne energije prihajalo tudi do težav, ki so jih povzročali nenadni odklopi električne energije, o katerih bi elektrarna Fala morala – seveda takrat, kadar je bilo to možno – Mestno električno podjetje pravočasno obveščati. Obstajali so sicer sezname in programi za odklapanje energije, vendar so se prekinitve pojavljale tudi zaradi nezgod, ki so jih povzročali udari strel, močan veter, sneg ipd.

Projekt širjenja možnosti za uporabo električne energije v mestu je bil povezan z mnogimi težavami, zlasti ko je šlo za izgradnjo in napeljavo daljnovodov. Tak razvoj, vključno z navedenimi problemi, s katerimi se je ubadalo Mestno električno podjetje, lahko spremljamo skozi vrsto let. Leta 1925 je prišlo do spremembe imena podjetja, ki je odtlej bilo Električno podjetje Maribor (EPM).

V zgodovini mesta Maribor v času pred drugo svetovno vojno je pomenila elektrifikacija veliko spremembo v gospodarskem razvoju, prav tako pa tudi v načinu življenja meščanov. Električno podjetje je pri tem odigralo pomembno vlogo, saj je tako na področju elektrifikacije mesta kot tudi industrije dejansko pripomoglo k velikemu napredku in gospodarskemu razvoju, k povečanju števila odjemalcev in podjetij, ki so se priključevala na električno omrežje.

V drugi polovici leta 1928 se Električno podjetje Maribor preseli iz sob v hiši Jurčičeva 8, kjer je delovalo od svojega začetka, na novo lokacijo, v zgradbo na Frančiškanski ulici, današnji ulici Vita Kraigherja 8.

V letu 1934 se podjetje močno angažira pri elektrifikaciji mariborske industrije, posebej tekstilne, in sicer v Tovarni Marka Rosnerja, Jugotekstilu in Jugosvili. Vsa ta podjetja so se enakovredno potegovala za dobavo električne energije po posebnih cenah, zaradi česar je prihajalo do mnogih dogovorov in predvsem usklajevanja cen električne energije, nabave pravih števcov in dogovorov glede plačil za na novo izvedene ali razširjene projekte elektrifikacije.

Sredi leta 1935 je prišlo do reorganizacije Električnega podjetja Maribor, saj je Mestna občina Maribor sklenila združiti vsa mestna podjetja v eno podjetje, ki je imelo svoje osrednje knjigovodstvo, glavno blagajno in upravo v prvem nadstropju Orožnove 2.

Gospodarska kriza je bila vzrok za mnoge zahteve proizvajalcev, industrije in drugih odjemalcev električne energije, da naj se vendar znižajo cene, davščine ter javne dajatve, kar bo močno razbremenilo proizvodnjo. Tako imamo na eni strani proizvajalca električne energije in posrednika, na drugi strani pa odjemalca. Oba se potegujeta za uspešno poslovanje. Te relacije spremljamo pravzaprav ves čas, vse do začetka druge svetovne vojne.

Leta 1938 je bilo moč zaznati novo nevarnost in priprave na vojno. Zaradi tega je bilo glede uporabe električne energije možno zaslediti določene obete za nadaljevanje izvajanja priklopov, saj so vzeli v zakup možnost, da bi se v primeru vojne lahko dobava električne energije poslabšala. V času pred drugo svetovno vojno se je povečalo število zasebnih odjemalcev, saj so takrat v Mariboru zgradili nekaj znanih zasebnih vil, v katere so začeli napeljevati električni tok za razsvetljavo in za uporabo različnih naprav ter strojev.

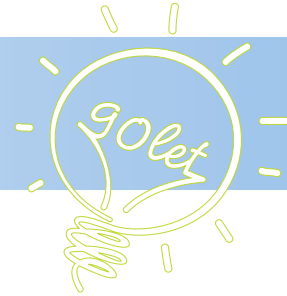

Obstoječe stanje je prekinila okupacija in priključitev Električnega podjetja Maribor skupnemu Štajerskemu električnemu podjetju s sedežem v Gradcu.

Druga svetovna vojna

Vsekakor je leto 1941 pomenilo velik preobrat v delu in poslovanju električnega podjetja, vendar pa ni mogoče trditi, da so vse do druge polovice tega leta bile zadeve urejene. Težave z organizacijo lahko spremljamo s pomočjo ohranjenih spisov, kar kaže na to, da vsaj v drugi polovici leta 1941 reorganizacija podjetja še ni bila izvedena. V papirjih se še vedno pojavlja Mestna občina Maribor in poleg nje tudi električno podjetje. Ti naslovi se kasneje zamenjajo z Energieversorgung Südsteiermark Körperschaft öffentlichen Rechtes in Marburg (v nadaljevanju EV. Süd). To je bila organizacija, ki je kasneje v celoti prevzela v svoje upravljanje mariborsko električno podjetje in vsa podobna podjetja

(tudi rudnike) na ozemlju spodnje, slovenske Štajerske. Takoj po prihodu okupatorja leta 1941 je bil zamenjan dotedanji direktor **ing. Jurij Uršič**. Za začasnega komisarja je bil postavljen **Emil Scherer**, ki je sicer bil doma iz Švice, a je že pred drugo svetovno vojno dalj časa živel v Mariboru.

V prvih mesecih okupacije je bilo delovanje mestnega električnega podjetja tesno povezano s celotno politično aktivnostjo okupatorja, ki je izvajal tako politične kakor tudi nacionalne pritiske in ukrepe proti slovenskemu narodu. Tako je politika raznarodovanja in izseljevanja zavednih Slovencev doletela tudi zaposlene v ukinjenem Električnem podjetju Maribor. Vendar, kakor razberemo v skromni literaturi, se jih je večina pravočasno umaknila. Mnogi so se pozneje priključili narodnoosvobodilnemu gibanju.

Začasni upravitelj Scherer je vse do 1. decembra leta 1941 deloval v smeri reorganizacije EV. Süd z izpostavami v Celju, Laškem, Slovenj Gradcu, Velenju in drugod. Tako je bila pravzaprav ta organizacija tista, ki je skrbela za razvoj elektrifikacije na spodnjem Štajerskem.

Glavna uprava je morala izvajati tudi zadeve, povezane z vojaško pripravljenostjo, ki se je odražala v obveznostih do zatamnitev mest in krajev. Ta aktivnost je slonela na priporočilih nemške države, ki so izšla že leta 1939 in v katerih je precizno določeno, kdo je zadolžen za izklapljanje električne energije, prav tako pa tudi, kdo nosi finančno odgovornost za škodo, ki nastane zavrlo teh izpadov.

Uprava EV. Süd je bila v stalnih stikih z različnimi policijskimi, političnimi, vojaškimi in gospodarskimi upravami, predvsem v zvezi z njenim delovanjem na področju novogradenj in vzdrževanja ter popravili električnih napeljav in naprav, predvsem tistih, ki so služile razpošiljanju električne energije, proizvedene v elektrarni Fala.

Osnovna dejavnost uprave EV. Süd v Mariboru je bila skrb za:

- izgradnjo električnega omrežja,
- obnovo drog in nosilcev,
- izboljšavo dobav ter
- bolj kakovostno oskrbo z električno energijo v vseh krajih spodnje Štajerske.

Leta 1943 se je uprava zaradi sprememb organizacijske strukture na spodnjem Štajerskem preimenovala v Energieversorgung Südsteiermark (EV. Süd) Akziengesellschaft Marburg. Kasneje je uprava za Maribor dobila novo ime, in sicer Energieversorgung Südsteiermark (EV. Süd) A. G. Bezirkssverwaltung Marburg/Drau. Seveda so spremembe naziva in pristojnosti uprave vplivale tudi na kadrovske zasedenosti. Zamenjali so se uslužbenci, vendar se obveznosti, ki jih je imelo podjetje do Maribora

in njegove okolice, pravzaprav niso v ničemer spremenile. Osnovna dejavnost je ostala "stalno zagotavljanje električne energije ter obnavljanje starih in pa izgradnja novih daljnovodov".

Od leta 1944 naprej in vse do maja leta 1945 je poraba električne energije naglo upadala, predvsem v gospodarstvu, kajti Maribor je bil izpostavljen močnim bombnim napadom, ki so bili predvsem usmerjeni na industrijske objekte. Bombni napadi so praktično onemogočili dobavo električne energije, posebej potem, ko je bilo zaradi vojaških in bombnih napadov poškodovanih ali porušenih nekaj transformatorskih postaj.

Po letu 1945 je prišlo do reorganizacije in ustanovitve posebnega podjetja, ki se je imenovalo Podjetje za proizvodnjo in prenos ter distribucijo električne energije.

Organiziranost Elektra Maribor v letih od 1945 – 1990

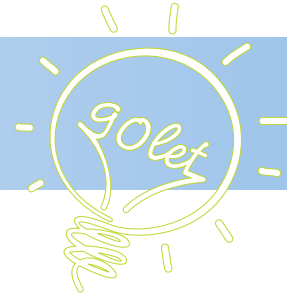
Pri pregledu dokumentacije za nazaj vse do leta 1945 je razvidno, kako so se razvijale oblike organiziranosti elektrodistribucijske dejavnosti v Mariboru, Ptuj, Gornji Radgoni, Murski Soboti, Slovenski Bistrici in Ljutomeru.

V letu 1946 so dejavnosti za distribucijo električne energije izvajali v Upravi za Maribor mesto in v Mariborski okrožni upravi, ki sta bili v sestavu podjetja Državne elektrarne Slovenije. V okviru Mariborske okrožne uprave so bili organizirani obrati: Maribor okolica, Ptuj, Ormož, Gornja Radgona, Ljutomer, Murska Sobota in Radvanje (Pekre). Nekaj kasneje je bila ustanovljena še delavnica za izdelovanje opreme in železnih konstrukcij za izgradnjo transformatorskih postaj, daljnovodov in nizkonapetostnih omrežij na Teznu, v njej pa so tudi popravljali in umerjali električne števec. Leta 1949 je postala ta delavnica samostojna enota EMD Maribor – Tezno, ki se je v letu 1950 organizirala v samostojno Državno gospodarsko podjetje splošnega državnega pomena in se kmalu preimenovala v Elektrokovino.

V letu 1949 sta obe mariborski upravi prešli v sestavo novoustanovljenega Podjetja za razdeljevanje električne energije s sedežem v Ljubljani.

V letu 1951 je prenehalo obstajati Podjetje za razdeljevanje električne energije, istočasno pa je bilo ustanovljenih 5 podjetij za distribucijo električne energije. Eno izmed njih je bilo tudi Podjetje za distribucijo električne energije Elektro Maribor, s sedežem v Mariboru. Istega leta je bil v okviru tega podjetja ustanovljen novi obrat Slovenska Bistrica.

V letih od 1951 do 1953 so se zaradi notranje delitve dela od Elektrokovine postopoma odcepile delavnice, ki so se vključile v tedanje Podjetje za distribucijo električne energije Elektro Maribor.

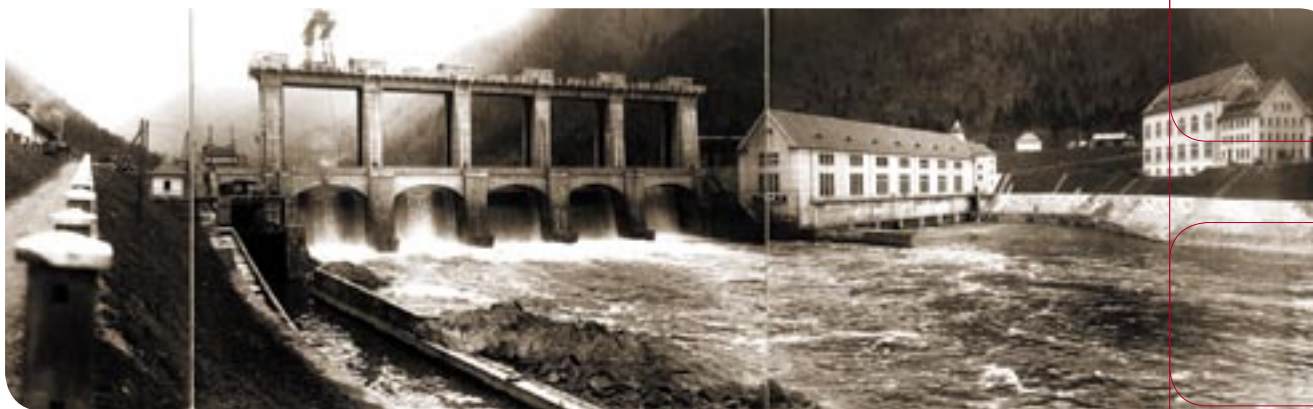
V letu 1952 sta iz Podjetja za distribucijo električne energije Elektro Maribor nastali dve podjetji, in sicer podjetje Elektro Maribor okolica z obrati Maribor okolica, Slovenska Bistrica, Gornja Radgona, Murska Sobota, Ptuj in Radvanje, ter podjetje Maribor mesto, ki je nastalo iz dotedanjega obrata Maribor mesto. V letu 1954 sta obe podjetji postali sestavni del v tem letu ustanovljenega ELES-a (Elektro-gospodrska skupnost Slovenije), ki je imela sedež v Ljubljani.

V letu 1958 je prešel obrat Pekre iz tedanjega podjetja Elektro Maribor okolica v novoustanovljeno podjetje Elektroprenos, ki je imelo nalogo skrbeti za visoko napetostne naprave nad 35 kV. V tem času je bil zaradi potreb distribucijske dejavnosti ustanovljen novi samostojni obrat Remontne delavnice Radvanje s transformatorsko delavnico, elektrokovinsko delavnico, števrno delavnico, avtomehanično delavnico in elektromotorno delavnico.

V letu 1958 sta postali obe podjetji članici v istem letu ustanovljenega strokovnega združenja DES. V letu 1961 se je združenje preimenovalo v Poslovno združenje DES.

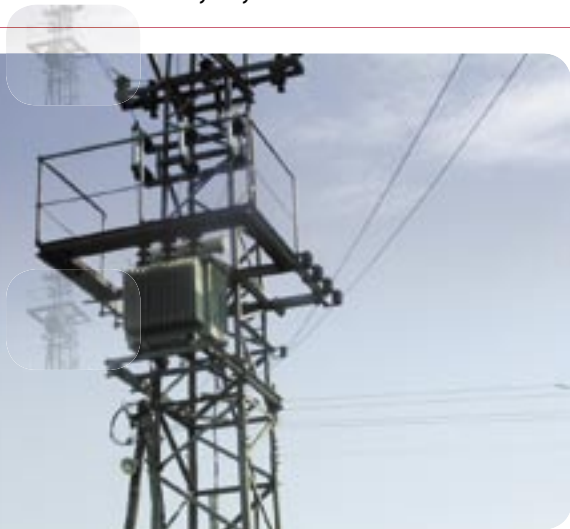
V letu 1962 se je zaradi skupnih interesov podjetju Elektro Maribor okolica pridružilo podjetje Elektron v Ljutomeru, iz katerega je nastal novi obrat Gradnje in montaža Ljutomer, ki je izvajal novo-gradnje, obnove in vsa srednja investicijska vzdrževalna dela na vzhodnem območju podjetja Elektro Maribor okolica.

V letu 1963 so v Mariboru ustanovili novi obrat Gradnje in montaža Maribor. Opravljal je isto dejavnost kot obrat v Ljutomeru, le da jo je izvajal na zahodnem območju podjetja Maribor okolica. Še istega leta 1963 sta se podjetji Elektro Maribor-okolica in podjetje Elektro Maribor mesto na podlagi odločbe Izvršnega sveta (vlade) Skupščine RS Slovenije združili v podjetje za distribucijo električne energije Elektro Maribor, ki je imelo organizacijske enote obrat Maribor-okolica, obrat Slov. Bistrica, obrat Gornja Radgona, obrat Murska Sobota, obrat Ptuj, obrat Maribor mesto, obrat Remontne delavnice, obrat Gradnje in montaža Ljutomer ter obrat Gradnje in montaža Maribor, kakor tudi upravo s sedežem v Mariboru.

Podjetje Elektro Maribor je bilo eno izmed petih podjetij za distribucijo električne energije v Sloveniji, ki so se v letu 1971 zlila v Združeno podjetje za distribucijo električne energije Slovenije v Ljubljani.

V letu 1974 se je iz dotedanjih 9 obratov ustanovilo 9 TOZD (temeljna organizacija združenega dela), iz dotedanje uprave pa so se ustanovile skupne službe za opravljanje skupnih poslov. Vse TOZD so se še v istem letu združile v Skupnost TOZD s sedežem v Mariboru, prav tako pa so se združile tudi v Podjetje za distribucijo električne energije Slovenije DES s sedežem v Ljubljani. Podjetje DES je združevalo 26 TOZD iz vse Slovenije, ki so bile organizirane tudi v petih Skupnostih TOZD in ki so pokrivale 5 preskrbovalnih območij v celotni republiki Sloveniji.

Podjetje DES in Skupnost TOZD Elektro Maribor sta bila vpisana v sodni register OZD (organizacija združenega dela) v letu 1975. Na podlagi navedenega lahko vidimo, da je bilo od leta 1945 do leta 1975 kar precej sprememb

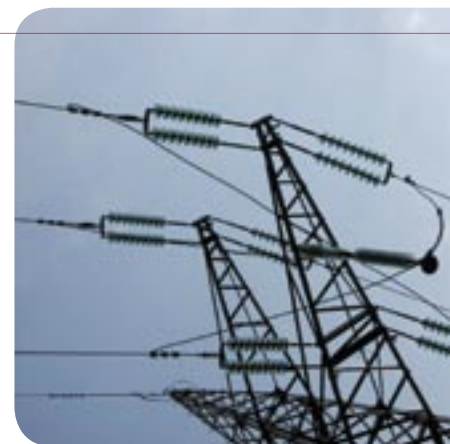
organiziranosti elektrodistribucijske dejavnosti. Z uveljavitvijo zakona o združenem delu v letu 1976 so se v elektrodistribucijski dejavnosti pričele aktivnosti za potrebne spremembe v organiziranosti. V začetku leta 1979 je bila ustanovljena delovna organizacija (DO), ko so vse TOZD v sestavi DO sprejele samoupravni sporazum (pogodbo) o združitvi v DO Elektro Maribor s sedežem v Mariboru.

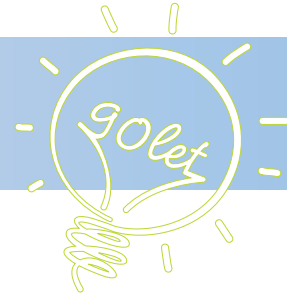

1. aprila 1982 je bilo organizirano podjetje Elektro Maribor – delovna organizacija za distribucijo električne energije n.sol.o. (skrajšano Elektro Maribor n.sol.o.). Sedež delovne organizacije je bil v Mariboru, Vetrinjska ul. 2.

Delovna organizacija je nastala z združitvijo naslednjih TOZD:

- TOZD Elektro Maribor mesto n.sol.o.
- TOZD Elektro Maribor okolica n.sol.o.
- TOZD Elektro Slovenska Bistrica n.sol. o.
- TOZD Elektro Ptuj n.sol.o.
- TOZD Elektro Murska Sobota n. sol.o.
- TOZD Elektro Gornja Radgona n.sol.o.
- TOZD Elektrogradnje in montaža Maribor n.sol.o.
- TOZD Elektrogradnje in montaža Ljutomer n.sol.o.
- TOZD Elektroremontna delavnica Radvanje n.sol.o.

V **letu 1983** je bilo pri TOZD spremenjeno ime, Elektro Maribor je dobil nov naziv Elektrodistribucija.

Leta 1985 je bila v Slovenski Bistrici zgrajena nova poslovna zgradba in spremenil se je sedež TOZD.

Leta 1986 je bila v Gornji Radgoni zgrajena nova poslovna zgradba in spremenil se je sedež TOZD.

19. decembra 1987 se je delovna organizacija združila v sestavljeno organizacijo združenega dela (SOZD) Elektrogospodarstvo Slovenije n.sub.o.

Leta 1989 je bila v Mariboru zgrajena nova poslovna zgradba, spremenil se je sedež TOZD Elektrodistribucija Maribor mesto.

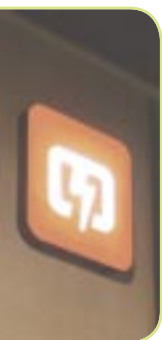
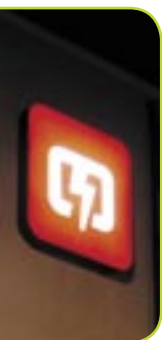
Leta 1990 se je delovna organizacija preoblikovala v podjetje v družbeni lastnini Elektro Maribor – podjetje za distribucijo električne energije p.o.. Z vpisom v sodni register so prenehale obstajati TOZD, ki so postale poslovne enote.

Obdobje po osamosvojitvi Slovenije

V procesu nenehnih reorganizacij in različnih organizacijskih oblik je bilo torej v letu 1990 ukinjeno poslovanje po zakonu o združenem delu in iz delovne organizacije Elektro Maribor je nastalo podjetje za distribucijo električne energije. Iz devetih TOZD je nastalo devet poslovnih enot z nekoliko zmanjšanimi pristojnostmi. Prenehala je delovati sestavljena organizacija (SOZD EGS), ostale pa so sorazmerno močne strokovne službe, ki so še kar vrsto let opravljale določena strokovna dela za potrebe lastnika (države). Namesto skupnega prihodka smo prešli na sklepanje pogodb o nakupu in prodaji električne energije. Sami nismo imeli vpliva na oblikovanje cen, s tem pa tudi ne na ekonomijo poslovanja podjetja. Osnova za poslovanje so bili takoimenovani vrednostni plani, ki so jih pripravljali v strokovnih službah EGS, nakar jih je sprejela Vlada Republike Slovenije. Sestavni del teh vrednostnih planov so bile planirane izgube. Naša dolžnost je bila le zmanjševanje stroškov poslovanja in s tem ne bistveno zmanjševanje planiranih izgub.

Nato sta bila sprejeta dva zakona, ki sta resneje posegla v poslovanje, in sicer zakon o gospodarskih družbah in zakon o gospodarskih javnih službah. Od leta 1994, ko smo se začeli pripravljati na proces lastninjenja, smo se z njim ukvarjali kar štiri leta, do 20. maja 1998, ko smo dobili sklep o vpisu v sodni register kot "Elektro Maribor, javno podjetje za distribucijo električne energije d.d.". Vmes smo, od 1. avgusta 1994, z uredbo Vlade RS delovali kot "Elektro Maribor p.o. javno podjetje v lasti R.S".

Ministrstvo za gospodarske dejavnosti je z odločbo ugotovilo, da je 60,38 odstotka družbenega kapitala last RS, preostali delež v višini 39,62 odstotka pa naj bi se lastnil po zakonu o lastninskem

preoblikovanju podjetij (vrednost tega dela družbenega kapitala je znašala 4.108.395.000 tolarjev). Zaposleni, družinski člani, upokojenci in bivši zaposleni so realizirali le okrog 10 odstotkov deleža, ki naj bi se lastnil, kar je predstavljalo manj kot 1 odstotek skupne vrednosti podjetja. Poleg certifikatov so bile pri lastninjenju uporabljene tudi zadolžnice za neizplačane plače v letih 1991 in 1992.

S ciljem koordinacije in pospeševanja distribucijske dejavnosti v RS je pet samostojnih javnih podjetij za distribucijo električne energije v decembru 1996 ustanovilo Gospodarsko interesno združenje – GIZ.

S statutom so bili opredeljeni glavni skupni interesi na področjih:

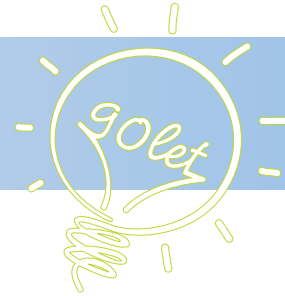
- standardizacija in tipizacija,
- razvojni projekti in nove tehnologije,
- poenotenje tehničnih navodil,
- integrirani informacijski sistem,
- varstvo pri delu,
- izobraževanje zaposlenih.

Reševanje problematike se je odvijalo v delovnih skupinah ali komisijah, odločalo oziroma sklepalo pa na skupščini GIZ.

Odnos države (kot lastnika) do elektrogospodarstva je bil vse slabši. Nekoč je bilo jasno, da je elektrogospodarstvo kot enotni sistem pomemben gospodarski subjekt. Pri Vladi RS je bilo ministrstvo za energetiko, ki pa je bolj skrbelo za socialo odjemalcev kot za razvoj sistema. Rating panoge je padal, sistema kot takega ni bilo več. Največ odprtih problemov pa je bilo na relaciji gospodarstvo – elektrogospodarstvo, zato smo prišli v pristojnost ministra za gospodarske dejavnosti, ta pa je videl v elektrogospodarskih dejavnostih predvsem ekološki problem in smo zaradi tega pristali v ministrstvu za okolje in prostor. Dostikrat je bilo s strani predstavnika lastnika težko najti kompetentnega sogovornika.

Takšni, kakršni smo bili, nismo bili primerni za vstop v EU. Rešitev naj bi prinesel energetska zakon (EZ), ki je bil sprejet pri koncu leta 1999. Na njegovi osnovi je bila sprejeta dolga vrsta podzakonskih aktov (uredb, sklepov, pravilnikov, navodil itd). Po EZ se je bilo potrebno reorganizirati tako, da se gospodarske javne službe izvajajo kot regulirane dejavnosti, za usodo katerih naj bi »neodvisno« od politike poskrbela agencija za energijo, ki pa žal vseh svojih pristojnosti še danes nima. Ločeno od gospodarskih javnih služb pa se ustanovi dejavnost trženja električne energije upravičenim odjemalcem in dejavnost storitev. Tako je za pet dejavnosti nastalo pet sektorjev, poslovne enote pa so bile ukinjene oziroma preoblikovane v območne enote.

EZ predvideva tudi možnost privatizacije distribucijskih podjetij, ki pa zaradi neugodnih ekonomskih kazalcev oziroma taka, kot so, niso bila najbolj primerna za »prodajo«. Vlada je videla rešitev v sklepu o koncentraciji kapitala in poslovnih funkcij, kar naj bi zagotavljalo največjo možno učinkovitost dejavnosti distribucije. Kapital oziroma novi lastniki kapitala naj bi narekovali strategijo razvoja in postavljali nove cilje, tako, kot ponekod v tujini. Za kapitalista je to dobiček na račun optimalne oskrbe odjemalcev z električno energijo. Električna energija je tržno blago (če ni, pa še bo!), omrežje oziroma infrastruktura pa javno dobro, ki naj bi postopoma prešlo v privatno lastnino.

Čeprav enotnega elektroenergetskega sistema v Sloveniji več ni, je dobava za odjemalce mogoča le preko enega edinega omrežja, kjer ni nobenih obvozov, nobene rezervne poti. Zato bi moralo biti to omrežje maksimalno zanesljivo in marsikdo je pripravljen to tudi dobro plačati. V »hiši« želimo imeti red in čiste odnose. Zavedamo se pomena gospodarske javne službe. To sicer pomeni monopolni položaj, vendar ne za vsako ceno. Zaradi tega smo se še v prejšnjem stoletju odločili za pridobitev certifikata kakovosti po ISO 9001. V začetku leta 2001 smo ta certifikat po ISO 9001/2000 tudi dobili, kar nedvoumno prispeva k jasnim odnosom, predvsem do naših odjemalcev oziroma kupcev kot tudi do poslovnih partnerjev.

V tem obdobju bi lahko našteali še nekaj dogodkov, ki so povezani z osamosvojitvijo Slovenije kakor tudi z novo zakonodajo. Tako smo v letih 1994 in 1995 »izgubili« nekaj sto odjemalcev na hrvaški strani.

Leta 1998 smo dobili nadzorni svet, ki ga imenuje skupščina delniške družbe; od šestih članov sta dva člana na predlog sveta delavcev imenovana iz vrst zaposlenih.

Leta 2003 je bilo ustanovljeno hčerinsko podjetje Male hidroelektrarne Elektro Maribor.

Za prvo obdobje po osamosvojitvi, tja do leta 1999, je značilna agonija umirjenega sožitja z usodo večnega zgubaša. Električna energija je bila socialna kategorija, s katero sta oblast in politika vplivala na inflacijo in zadovoljstvo prebivalstva. Po tem je nastopilo obdobje velikih sprememb, ki še tečejo in upati je, da se bodo razmere uredile tako, da bodo odjemalci optimalno preskrbljeni z električno energijo, zadovoljni pa bodo tudi zaposleni; tudi tistih 10 do 15 odstotkov, katerih sposobnost za delo je omejena ali pa zanj sploh niso sposobni. V tem času se je število zaposlenih s 1132 zmanjšalo na 895, obseg naprav in prodaje električne energije pa zelo povečal.

Območne enote distribucije

Kronologija najpomembnejših dogodkov

Območna enota Maribor okolica

- 1946** Ustanovljena kot obrat v Mariborski okrožni upravi.
- 1960** Prenos dela dejavnosti na rajon v Lenartu.
- 1963** Preselitev rajona Ruše v nove prostore in na novo lokacijo.
- 1967** Selitev obrata iz starih prostorov v Vetrinjski 12 v nove, Vetrinjska 2.
- 1988** Operativni del enote se preseli na lokacijo v Veselovi ulici.
- 1995** Na lokacijo Veselova se preselita še splošna in finančna služba.

Območna enota Slovenska Bistrica

- 1951** Ustanovitev novega obrata Slovenska Bistrica na lokaciji Trg svobode.
- 1979** Selitev OE v novo poslovno stavbo na lokaciji v Kolodvorski ulici.
- 1977** Izgradnja RTP 110/20 v Slov. Konjicah in prenos dela dejavnosti na rajon.

Območna enota Gornja Radgona

- 1946** Ustanovljena obrata v Gornji Radgoni in Ljutomeru.
- 1949** Izgradnja RTP Radgona 35/10 kV.
- 1975** Selitev v poslovne prostore rajona Ljutomer.
- 1978** Izgradnja RTP Radenci 110/20 kV.
- 1985** Selitev OE iz starih prostorov na novo lokacijo v Lackovi ulici.

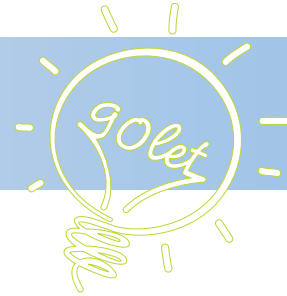
Območna enota Murska Sobota

- 1946** Ustanovljen obrat v Murski Soboti za celotno Prekmurje.
- 1975** Ustanovljen rajon Mačkovci.
- 1978** Začetek obratovanja RTP Murska Sobota 110/20 kV.
- 1987** Novi prostori rajona Lendava.
- 1995** Izgradnja obratnih prostorov in skladišč območne enote.
- 1998** Selitev OE v nove poslovne prostore.

Območna enota Ptuj

- 1946** Ustanovljena obrata na Ptuj in v Ormožu.
- 1973** Izgradnja RTP Ptuj 110/20 kV.
- 1981** Dokončna preselitev OE na novo lokacijo na Ormoški cesti.

1999 Izgradnja RTP Ormož 110/20 in vključitev v pomursko zanko DV 110 kV.

2001 Selitev v novozgrajene operativno poslovne prostore rajona Ormož.

Območna enota Maribor mesto

1946 Ustanovitev uprave za Maribor mesto.

1953 Izgradnja RTP Radvanje 110/10 kV.

1963 Združitev v novo podjetje Elektro Maribor.

1972 Rekonstrukcija RTP Melje na 110/10 kV.

1985 Izgradnja obratnih prostorov in skladišč v Vodovodni ulici.

1989 Selitev v novo poslovno stavbo v Vodovodni ulici.

Franc Toplak

Razvoj distribucijskega sistema

TEHNIKA IN TEHNOLOGIJA V ZNAKU EVROPE

Osamosvojitev zavrla rast porabe elektrike

Razvoj elektrodistribucijskega sistema Elektra Maribor je bil v zadnjih dvajsetih letih povezan s potrebami po električni energiji, splošnim tehničnim napredkom v svetu in uvajanjem novih tehnologij v distribuciji. Ne smemo zanemariti niti vpliva, ki sta ga na razvoj imeli osamosvojitev Slovenije leta 1991 in uvedba trga električne energije leta 2001.

V obdobju pred letom 1990 smo beležili stalno rast porabe električne energije in moči. Po letu 1990 je rast porabe električne energije in moči najprej padla pod raven v obdobju pred letom 1990, nato pa od leta 1994 naprej začela spet naraščati.

Za obdobje ob koncu osemdesetih in začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je za razvoj na področju elektrodistribucijskega sistema Elektra Maribor značilno nadaljevanje razvojnih usmeritev iz preteklih obdobj, z intenzivnimi prehodi srednje napetostnega omrežja z 10 kV napetosti na 20 kV napetost in opuščanje 35 kV napetostnega nivoja. V tem obdobju so pričele z obratovanjem nekatere nove razdelilne transformatorske postaje (RTP) 110/20 kV (RTP Lendava, RTP Ruše, RTP Lenart) in 110 kV daljnovodi (DV 110 kV Lendava, DV 110 kV Lenart).

V obstoječih RTP Ormož s transformacijo 35/20 kV in v RTP Ljutomer 110/35 kV je bila do leta 1998 uvedena direktna transformacija 110/20 kV in zgrajeno novo oziroma rekonstruirano obstoječe srednje napetostno stikališče. V Ormožu je bil zgrajen tudi priključni 2 x 110 kV daljnovod za vključitev RTP 110/20 kV Ormož v 110 kV omrežje. Do leta 1998 je bil izveden prehod srednje napetostnega 10 kV omrežja na 20 kV napetost povsod, razen v mestu Maribor in njegovi neposredni okolici.

35 kV se poslavlja

Napetost 35 kV se je do danes ohranila le še v Dravski dolini (RTP Pekre – območje nekdanje tovarne Marles), v Mariboru (RTP Pekre – RTP Studenci in rezervno napajanje RTP Studenci – RTP Melje) ter v Pomurju (RTP Murska Sobota – RTP Mačkovci), vendar bo v prihodnosti tudi na teh območjih po izgradnji novih razdelilnih transformatorskih postaj (RTP Koroška vrata v Mariboru in RTP 110/20 kV Mačkovci) in 110 kV vodov (RTP Pekre – RTP Koroška vrata – RTP Melje, RTP Murska Sobota – RTP

Lendava) napetost 35 kV ukinjena. Po letu 2000 je bila zgrajena nova razdelilna transformatorska postaja 110/20 kV le v Račah.

Prednost evropski opremi

Na tehnološkem področju je imela določen vpliv na razvoj tudi osamosvojitev Slovenije leta 1991. Večina vgrajene opreme v elektrodistribucijskem sistemu je bila izdelana v tovarnah na območjih republik nekdanje Jugoslavije. Z razpadom Jugoslavije so bile vse vezi s temi proizvajalci prekinjene. Zahteve po zanesljivejši oskrbi z električno energijo in zniževanju stroškov delovanja so narekovale nakup moderne tehnološke opreme v državah EU.

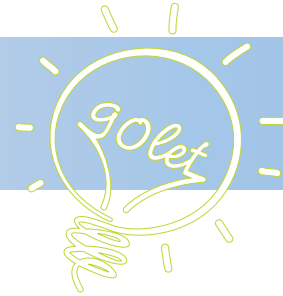
V zadnjih osmih letih smo poleg gradnje novih objektov začeli z rekonstrukcijo 110 kV in srednje napetostnih stikališč v obstoječih razdelilnih transformatorskih postajah 110/X kV, ki so začele z obratovanjem pred dvajsetimi in več leti. Na začetku smo zamenjevali le posamezne pomembne elemente stikalne tehnike, kot so 110 kV malooljni odklopniki, odvodniki prenapetosti z iskrišči, v srednje napetostnih stikališčih pa malooljne odklopnike, odvodnike prenapetosti in skoznike. Sedaj izvajamo rekonstrukcije celotnih 110 kV stikališč; poleg primarne opreme zamenjujemo tudi sekundarno opremo, kot so zaščita, oprema daljinskega vodenja, sistemi izmeničnega in enosmernega napajanja, kabelske povezave in ozemljitve.

Dotrajane malooljne 110 kV odklopnike smo začeli zamenjevati z odklopniki, polnjenimi s plinom žveplov heksafluorid (SF_6), z odličnimi izolacijskimi in izklopnimi zmogljivostmi ter minimalnimi zahtevami za vzdrževanje. Po letu 2000 smo na področju rekonstrukcij in novogradenj 110 kV stikališč začeli načrtovati in graditi s plinom SF_6 izolirana 110 kV stikališča. Ta tehnologija omogoča gradnjo

110 kV stikališč na bistveno manjšem prostoru, tako na prostem kot v zgradbah. V letu 2003 je začelo v RTP Melje v Mariboru obratovati prvo s plinom izolirano 110 kV stikališče na prostem v Sloveniji. V pripravi je gradnja s plinom izoliranega 110 kV stikališča v zgradbi za RTP Koroška vrata, prav tako v Mariboru.

RTP Melje v Mariboru, prvo s plinom izolirano 110 kV stikališče na prostem

Skoraj brez vzdrževanja

Pri rekonstrukcijah srednje napetostnih stikališč razdelilnih transformatorskih postaj zamenjamo dotrajane maloooljne odklopnike z vakuumskimi. Vakuumska stikala so se izkazala z odličnimi izklopnimi lastnostmi in povečanim dovoljenim številom odklopov kratkih stikov, ki praktično ne potrebujejo vzdrževanja. Pri novogradnjah razdelilnih transformatorskih postaj in pri gradnji novih srednje napetostnih stikališč v obstoječih RTP vgrajujemo kovinsko oklopljene stikalne celice z izvlačljivimi vakuumskimi odklopniki.

Za zaščito pred atmosferskimi in obratovalnimi prenapetostmi smo v zadnjem obdobju prešli na uvedbo cink-oksидnih odvodnikov prenapetosti. V tem obdobju smo v 110 kV in srednje napetostnih stikališčih RTP zamenjali vse stare odvodnike z iskrišči, ki so v obratovanju povzročali eksplozije in z nepotrebnim delovanjem motili dobavo električne energije odjemalcem. Zamenjave nadaljujemo na nivoju srednje napetostnega omrežja.

Pri srednje napetostnih kablovodih smo začeli uporabljati polietilenske kable s prečnim in vzdolžnim tesnenjem, kar pomeni, da pri poškodbah zunanjega plašča kabel sam preprečuje vdor vode in njeno razširjanje vzdolž kabske izolacije.

Tehnološka novost zadnjih nekaj let je vgradnja srednje napetostnih progovnih ločilnih stikal (odklopnih ločilnikov, odklopnikov) v srednje napetostno omrežje, ki jih daljinsko krmilimo iz distribucijskega centra vodenja Elektra Maribor. Uporaba daljinsko krmiljenih stikal bistveno skrajša čas iskanja sektorja v okvari na nadzemnih vodih in vzpostavitev rezervnega napajanja za ostale sektorje.

Novi distribucijski center

Eden od velikih uspehov po letu 2000 je bil začetek obratovanja novega distribucijskega centra vodenja Elektra Maribor v letu 2002, ki je zaradi zastarelosti in nezmožnosti zadovoljiti zahteve, ki jih pred distribucijo postavlja zakonodaja v zvezi s trgovanjem z električno energijo, zamenjal dotedanjega. Novi distribucijski center vodenja omogoča vpeljavo novih funkcij za učinkovito vodenje in nadzor distribucijskega elektroenergetskega sistema.

V razdelilnih transformatorskih postajah 110/X kV smo začeli z vgradnjo števnih merilnih sistemov, s katerimi merimo prevzeto električno energijo in moč iz 110 kV napajalnega omrežja oziroma obremenilno karakteristiko razdelilnih transformatorskih postaj. Izmerjene rezultate daljinsko prenašamo v Maribor. Daljinsko prenašamo in zbiramo tudi rezultate števnih meritev večjih upravičenih odjemalcev in proizvajalcev električne energije. Izmerjene vrednosti omogočijo določitev krivulje obremenitve celotnega podjetja.

V zadnjih letih smo naredili velik korak tudi na področju razvoja telekomunikacij, namreč z uvažanjem optičnih povezav in povečanjem kapacitet in hitrosti prenosa podatkov, kar je pomembno za potrebe tehničnega sistema kakor tudi za poslovno informatiko.

Bojan Horvat

Odpiranje trga

ELEKTRO MARIBOR URESNIČUJE SVOJE POSLANSTVO

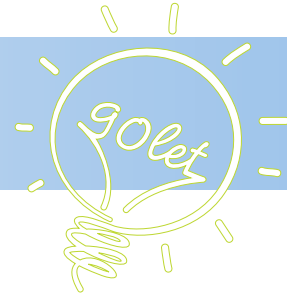
Ob koncu devetdesetih let se je tudi v Sloveniji začel proces deregulacije energetskega trga. Po sprejetju energetskega zakona, septembra 1999, so se v podjetju začele intenzivne priprave na delno odprtje trga, ki ga je zakon predpisal v letu 2001. Dotedanji, s tarifnim sistemom reguliran način prodaje električne energije je bil za tako imenovane upravičene odjemalce (priključna moč, večja od 41 kW) odpravljen. S 15. oktobrom 2001 so vsi upravičeni odjemalci dobili pravico do svobodne izbire dobavitelja.

Na področju Elektra Maribor je bilo takrat približno 800 upravičenih odjemalcev s 1400 odjemnimi mesti. Pravica do svobodne izbire dobavitelja je zahtevala tudi nove prijeme pri prodaji energije. Na začetku leta 2001 smo po končanih temeljitih pripravah ustanovili sektor za trženje, katerega osnovna naloga je bila zagotovitev uspešnega tržnega nastopa podjetja v novih razmerah. Z novo delitvijo kupcev električne energije po skupinah in novim razmeram prilagojeno cenovno politiko je bil prehod za kupce in tudi za nas sorazmerno gladek.

V začetku nam je uspelo v celoti obdržati dotedanji tržni delež, ki smo ga kasneje, v obdobju 2002 – 2004, postopoma še povečevali. Od odprtja trga pa do danes smo, poleg novih pristopov pri prodaji električne energije, precej časa namenili tudi pridobivanju znanja na področju obvladovanja in napovedovanja spremenljive porabe, ki je prav tako ključnega pomena za uspešno odvijanje procesa prodaje energije. Sočasnost proizvodnje in porabe, kar je nedvomna posebnost električne energije kot tržnega blaga, zahteva dokaj natančno napovedovanje za določen čas vnaprej, saj imajo velika odstopanja od zagotovljenih količin energije relativno velike negativne ekonomske učinke.

Hitrost odvijanja procesa in njegova spremenljivost zahtevata ustrezno informacijsko in komunikacijsko podporo, zato smo v tem času kar precej sredstev namenili tudi vlaganjem v ustrezno opremo. Danes, ko se je z dopolnitvijo in spremembami energetskega zakona trg še bolj odprl in v okviru reguliranega tarifnega sistema ostajajo le še gospodinjstva, lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo v slovenskem prostoru postali pomemben in kompetenten dobavitelj električne energije, ki s svojim znanjem, uporabo sodobne tehnologije in bogato tradicijo uspešno uresničuje svoje osnovno poslanstvo.

Mitja Prešern

Tarifni odjemalci

OD INKASANTOV DO KLICNEGA CENTRA

Tarifa ni od včeraj

Električno energijo so zaračunavali že takoj po drugi svetovni vojni, in sicer po tarifi, ki je veljala v času vojne. Prva slovenska tarifa je začela veljati s 1. januarjem 1948 in je bila objavljena v takratnem mariborskem časopisu Vestnik. Cena električne energije je bila odvisna od namenske porabe in prispevka. Porabljeno električno energijo so v večji meri zaračunavali v obliki pavšala, ki se je ugotavljal po jakosti uporabnikov in vrsti odjema. Tarifa je imela kategorije za gospodinjstva, za razsvetljavo poslovnih prostorov, za motorje in aparate, za poljedelstvo, javno razsvetljavo, pavšalno uporabo v vseh tarifah ter industrijsko tarifo.

Industrijska tarifa je imela kategorije za splošni odjem, za težko in kemično industrijo, premo-govnike, cementarne, električne železnice, javne vodovode in klavnice. Prispevek za nizko napetost se je zaračunaval po kvadraturi prostorov, inštalirani moči in tarifni kategoriji. Pri industrijski tarifi se je prispevek obračunaval po letni 15-minutni konici, registrirani s števcem.

Od 1. januarja 1952 so uporabljali tarifo, ki je že razporejala uporabnike električne energije v tarifo za maloodjem, tarifo za veleodjem in tarifo za posebne odjemalce. Sočasno so v vseh treh tarifah uvedli različno ceno za dnevno in nočno porabo električne energije. Pavšal je bil zaradi pomanjkanja merilnih naprav odpravljen šele 31. decembra 1960.

V letu 1963 je izšla zvezna uredba o tarifnem sistemu, ki je opredeljevala odjem na visoki napetosti s tarifno postavko za napetost 10 kV in za napetost 35 kV, odjem na nizki napetosti pa je uvrstila v štiri tarifne skupine, in sicer: gospodinski odjem, komunalni odjem, kmetijski odjem in splošni odjem na nizki napetosti. Uveljavile so se višja in nižja sezona ter večja in manjša dnevna postavka za porabljeno električno energijo za vse kategorije odjema. V elektrogospodarstvu so bili uvedeni kupoprodajni odnosi med proizvodnjo, prenosom in distribucijo.

Do konca leta 1968 je bil dokončno ukinjen prispevek, ki so ga ugotavljali na podlagi površine prostorov in moči. Obračunsko moč so začeli ugotavljati s pomočjo tarifne varovalke oziroma s števcem z maksimalnim kazalcem. Vedno bolj se je uveljavljal stroškovni princip oblikovanja cene električne ener-gije.

Obračun

Prodaja električne energije je narekovala, da so se konzumni (tokovni) oddelki formirali takoj po drugi svetovni vojni in prevzeli obračunavanje električne energije. Obračun električne energije je bil v začetnem obdobju direkten, pri čemer so račune ob odčitku števecov izstavljali inkasanti. V konzumnih oddelkih so kontrolirali račune inkasantov ter izdelovali sestave po kategorijah odjemnih skupin, transformatorskih postaj in enot. Prvotna kontrolna služba je bila namenjena le kontroli odjema, pozneje pa se je delila na finančno in tehniško kontrolo.

Zaradi težnje po znižanju stroškov inkasa je bil v vseh enotah uveden dvomesečni inkaso, razen v strogem centru Maribora, ki je zaradi večje porabe električne energije ostal na enomesečnem inkasu. Obračuni pri uporabnikih visoke napetosti so bili ves čas mesečni.

Z nakupom računalnika v letu 1965 in z ustanovitvijo elektronskega računskega centra pri slovenski distribuciji v Ljubljani so se v letih 1965/66 pričele priprave na strojni obračun. V začetnem obdobju so prešli na strojni obračun vsi gospodinjiski uporabniki in uporabniki ostalega odjema na nizki napetosti, v letu 1973 pa je bil prehod izveden še za ostale uporabnike.

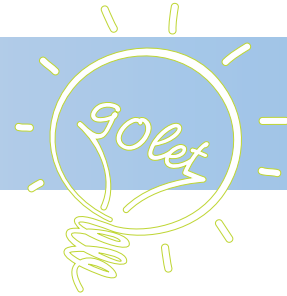
V želji po zmanjševanju stroškov obračuna ter po čimbolj sprotne dotoku finančnih sredstev se je v drugi polovici sedemdesetih let uveljavil inkaso z letnim obračunom. V letu 1983 so v konzumnih oddelkih na enotah pričeli uporabljati terminale, ki so bili povezani s centralnim računalnikom v ERC Ljubljana.

V iskanju kar najprijaznejšega in učinkovitega stika s strankami s pomočjo modernih telekomunikacij in storitev, ki jih te omogočajo, se je podjetje Elektro Maribor d.d. v letu 2002 odločilo za investicijo v sodobni klicni center. Tudi v bodoče bodo cilji usmerjeni k zadovoljstvu odjemalcev, kar pomeni, da se bomo zavzemali za še hitrejše in še kvalitetnejše storitve.

Dobava električne energije tarifnim odjemalcem je po uredbi o načinu izvajanja gospodarskih javnih služb s področja distribucije električne energije (Uradni list št. 54/2000) gospodarska javna služba, zato so tudi cilji poslovanja prilagojeni javnemu interesu, ki je izražen z/s:

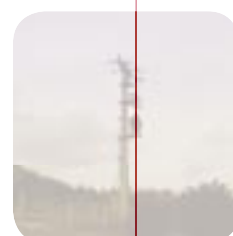
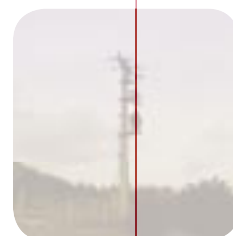
- zagotavljanjem električne energije tarifnim odjemalcem,
- prodajo električne energije tarifnim odjemalcem, v skladu s tarifnim sistemom za prodajo električne energije na distribucijskem omrežju in
- informiranjem tarifnih odjemalcev o gibanjih in značilnostih njihove porabe.

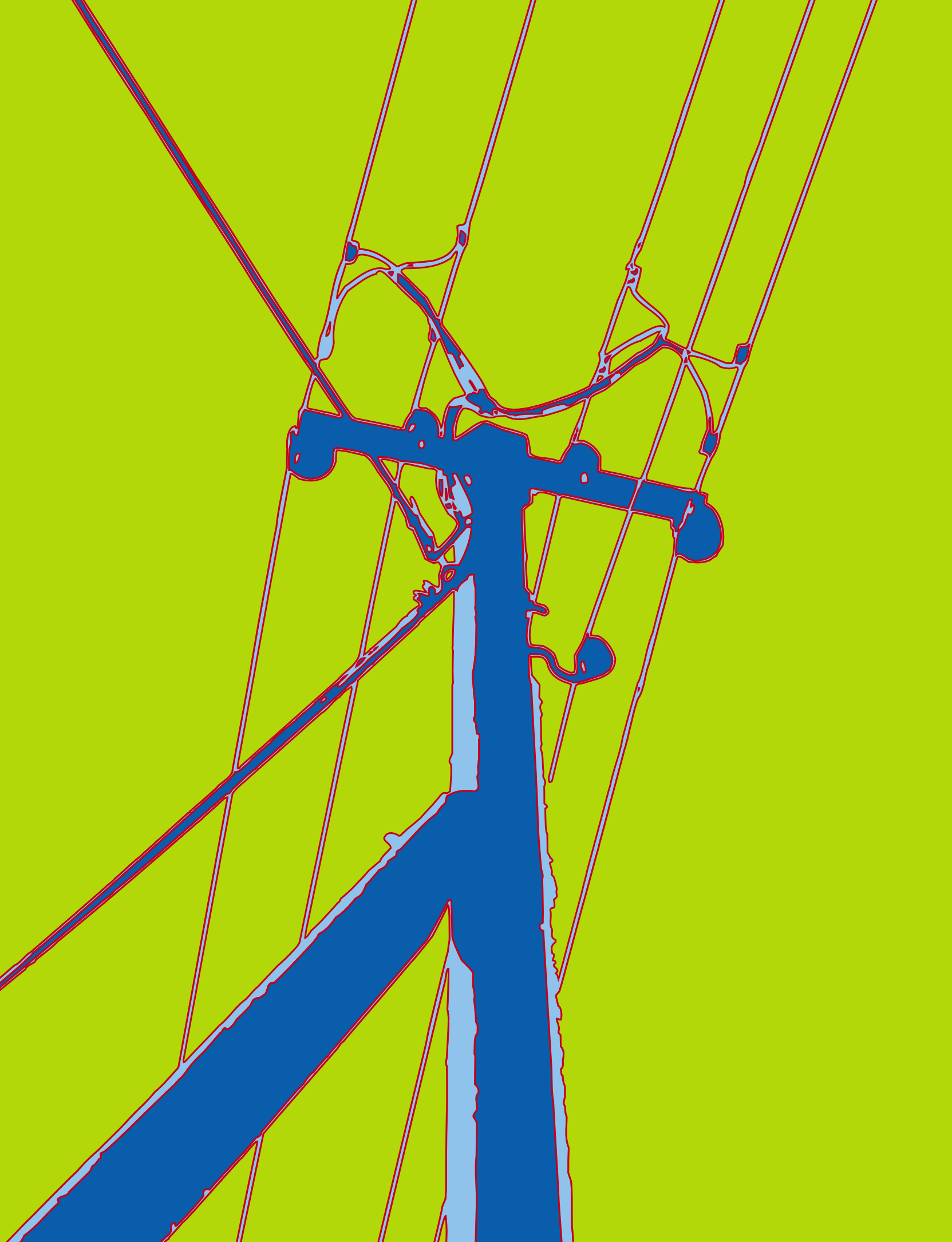

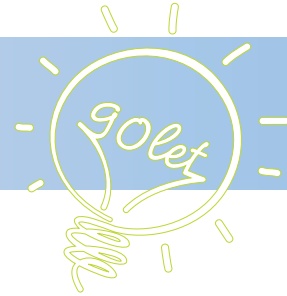

Poraba električne energije na območju Elektra Maribor med leti 1921 in 2003

Leto	Poraba v MWh	Število odjemalcev
1921	2.350	1.900
1926	4.850	5.470
1931	10.030	9.392
1936	18.925	12.413
1940	22.905	15.953
1945	35.810	30.055
1950	77.683	42.740
1955	122.839	69.300
1960	199.997	91.003
1965	323.716	115.222
1970	480.503	127.582
1975	681.038	136.784
1980	1.034.672	153.257
1985	1.267.564	166.302
1990	1.358.399	179.070
1994	1.446.435	185.454
1995	1.438.206	187.391
1996	1.479.365	188.572
1997	1.505.668	190.353
1998	1.556.175	191.839
1999	1.636.130	193.423
2001	1.737.860	196.244
2002	1.791.555	197.402
2003	1.947.462	197.417

Peter Kaube

Distribucija električne energije

TEMELJNA NALOGA JE NEMOTEN PRETOK ELEKTRIČNE ENERGIJE

Odmik od monopolnega položaja

Distribucija električne energije je temeljna dejavnost podjetja Elektra Maribor. V spremenjenih poslovnih okoliščinah, ko nastaja trg električne energije in doživljamo odmik od monopolnega položaja, je kvalitetno vodenje, nadzor in vzdrževanje distribucijskega omrežja temeljna naloga, ki se permanentno izvaja v šestih poslovnih enotah, razdeljenih na rajone in nadzorništva. Šele ta naloga omogoča nadaljnjo rast podjetja in razvoj njegovih drugih dejavnosti v njihovi višji kvaliteti.

Izvajanje gospodarske javne službe distribucije električne energije v podjetju Elektro Maribor obsega:

- transport električne energije po distribucijskem omrežju,
- odgovornost za tekoče in investicijsko vzdrževanje,
- odgovornost za razvoj in graditev distribucijskega omrežja,
- organizacijo stalne službe, ki mora zagotavljati ustrezno število usposobljenih ljudi in ustrezno opremo za odpravo okvar na distribucijskem omrežju.

V Elektru Maribor se zavedamo, da so glavni vir uspešnosti izvajanja transporta in distribucije električne energije strokovno usposobljeni delavci v distribuciji. Pri tem ne pozabljamo na mehanizacijo ter nove tehnologije za spremljanje in nadzor energetskih naprav ter objektov. Z operativnim nadzorom in vzdrževanjem energetskih objektov dosegamo končni cilj kvalitetne oskrbe odjemal-

cev z električno energijo. Vlaganja sredstev v redno vzdrževanje elektroenergetskih objektov je nujno za doseganje nemotene oskrbe z električno energijo. Učinki tega vlaganja so dolgoročni in se odražajo v manjšemu številu okvar.

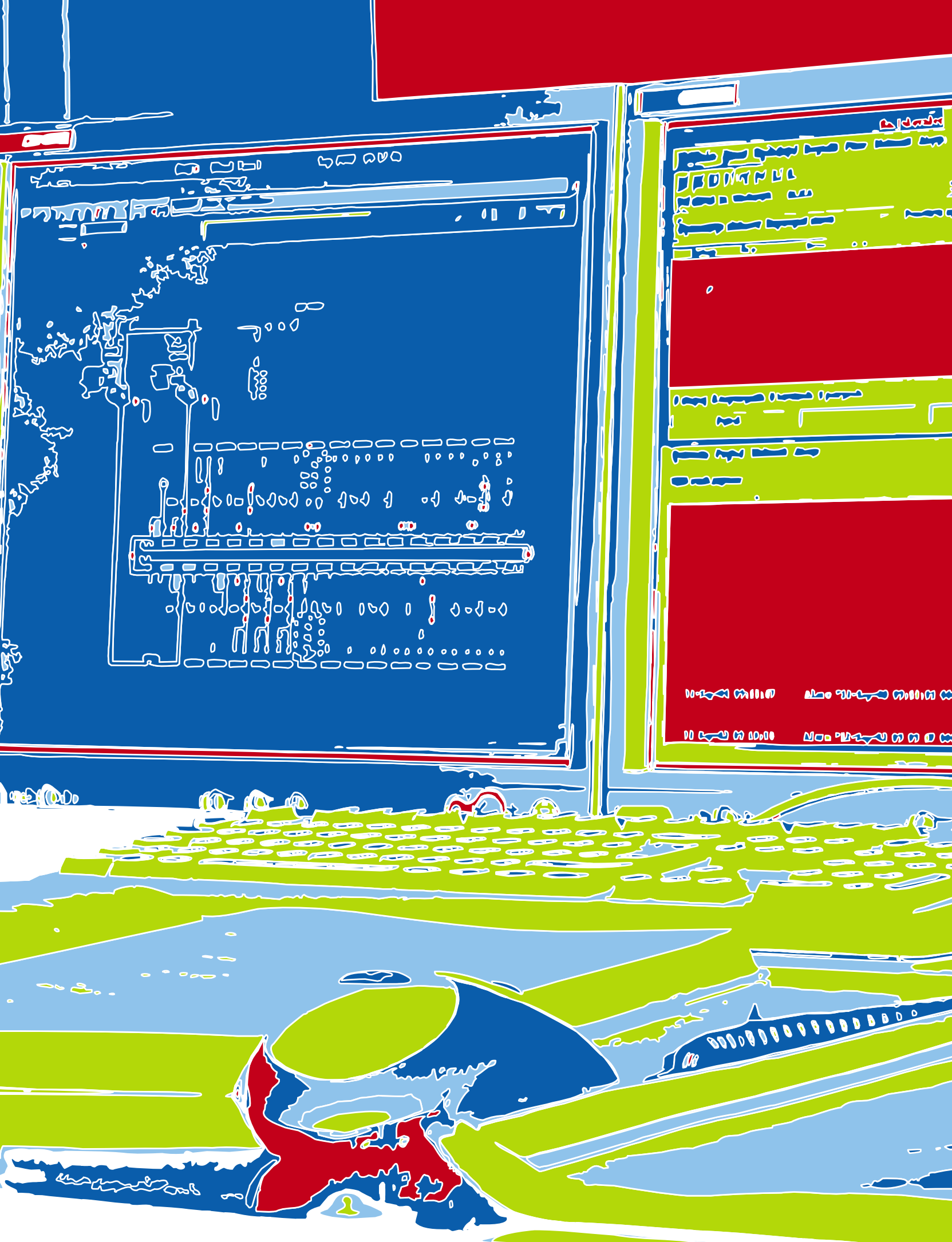
Življenjsko pomembna dobrina

Temeljni cilj vsakega podjetja je trdna in stabilna konkurenčna sposobnost. Zaradi spremenljivih pogojev poslovanja in zahtev zunanjega okolja se morajo podjetja tem spremembam prilagoditi. V prihodnosti želimo distribucijsko dejavnost približati odjemalcem. To pomeni zagotavljati nemoten transport električne energije s čim manjšimi prekinitvami dobave električne energije ter fleksibilnost pri reševanju energetskega problemov odjemalcev. Izgradnja, načrtovanje in vzdrževanje energetskega omrežja mora slediti porabi in potrebam odjemalcev.

Podjetje Elektro Maribor deluje kot javno podjetje in mora izpolnjevati vlogo dobavitelja življenjsko pomembne dobrine. Bistvenega pomena je skrb za lastno podobo, imidž, kar lahko dosega s kvalitetnim izvajanjem distribucijske dejavnosti in stalno prisotnostjo v družbenem okolju. Po drugi strani pa podjetje deluje na trgu električne energije, kjer želi doseči pozicijo, izkoristiti konkurenčne prednosti ter izdelati potenciale uspešnosti. Te prepoznavamo tudi v dobrem distributerju.

Zvonko Mezga

Sektor upravljanja

ČEDALJE BOLJ PO MERI TRGA

Merila postavlja Evropa

V preteklosti je imela oskrba z električno energijo v celoti značaj javne storitve, zato je bila tudi v tržnih gospodarstvih izvzeta iz delovanja trga. Proces globalizacije in liberalizacije sta v devetdesetih letih preteklega stoletja zajela svetovno gospodarstvo in tudi energetske sektor.

Na ravni EU je pravila postavila direktiva evropskega parlamenta in Sveta 96/92/EC o skupnih pravilih za delovanje notranjega trga z električno energijo. Države članice so v letu 1999 – potem ko so vnesle zahteve direktive v svoje zakonodaje – začele uvajati trg z električno energijo. Delovanje trga je mogoče, če se zagotovi trgovanje z električno energijo po omrežjih, do katerih imajo proizvajalci in upravičeni odjemalci nepristransko urejen dostop. Zato je potrebno ločiti tržne dejavnosti od dejavnosti, ki so povezane z delovanjem omrežij in sistemov. Med tržne dejavnosti sodijo zlasti proizvodnja in trgovanje z električno energijo, medtem ko sodijo prenos, vodenje sistemov in omrežij ter distribucija med dejavnosti, ki ohranjajo značaj javnih storitev, ureja pa jih veljavni zakon o javnih gospodarskih službah. Javne storitve so regulirane, njihove cene in zahteve za kakovost storitev določajo pristojni regulativni organi. Zakon zahteva, da se kljub delovanju trga z električno energijo kakovost dobave električne energije postopno izboljšuje.

Sektor upravljanja distribucijskega omrežja opravlja dela in naloge gospodarske javne službe (GJS) v skladu z energetskega zakonom (Ur. list RS 79/1999, 8/2000, 50/2003 in 51/2004), uredbo o načinu izvajanja gospodarskih javnih služb s področja distribucije električne energije (Ur. list RS 54/2000), uredbo o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije (Ur. list RS 117/2002 in 21/2003) in pravilnikom o sistemskem obratovanju distribucijskega omrežja. Vsi ti dokumenti opredeljujejo obseg dejavnosti upravljalca distribucijskega omrežja (Ur. list RS 123/2003).

Omenjena zakonodaja, katere osnova je bila zahteva po postopnem odpiranju trga z električno energijo, je zelo natančno opredelila številne obveznosti in naloge upravljalca distribucijskega omrežja, ostalih izvajalcev javnih gospodarskih služb, uporabnikov distribucijskega omrežja in drugih udeležencev trga z električno energijo. Najprej je bil, namreč leta 2001, odprt trg za upravičene odjemalce s priključno močjo nad 41 kW. V letu 2004 se je trg odprl še za vse druge odjemalce, razen za gospodinjstva. V letu 2007 je načrtovano odprtje trga v celoti – za vse odjemalce.

Sektor upravljanja distribucijskega omrežja

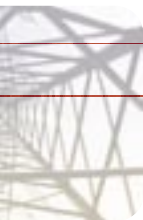
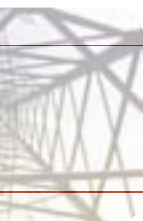
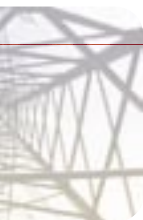
V sektorju upravljanja distribucijskega omrežja se izvajajo dela in naloge pri vodenju, obratovanju in upravljanju pretoka električne energije po distribucijskem omrežju, dela in naloge za varno in zanesljivo obratovanje, skrb za sistemske zaščitne naprave, obratovalne in komercialne števnice meritve. Zagotavlja se tudi dostop do distribucijskega omrežja, delovanje telekomunikacijskega omrežja in naprav, prenos in razdeljevanje podatkov in druge aktivnosti. Osnovna naloga je, uporabnikom zagotoviti zanesljivo dobavo dogovorjenih količin električne energije ob primerni kakovosti napajanja.

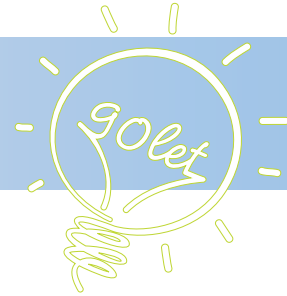
Kakovost napajanja z električno energijo zajema predvsem značilnosti napetosti, neprekinjenost (zanesljivost) dobave in odnose z odjemalci. Upravljalec distribucijskega omrežja mora zagotoviti

napetost v skladu s standardom SIST EN 50160, a tudi to, da število in čas vseh nenapovedanih in napovedanih prekinitev na prevzemno-predajnem mestu v enem letu ne preseže predpisanega dovoljenega skupnega števila in časa trajanja prekinitev.

Distribucijsko omrežje, ki ga upravljamo v sektorju in na katerega je priključeno 198.823 odjemalcev, med drugim zajema 21 razdelilnih transformatorskih postaj VN/SN, 3.136 transformatorskih postaj SN/NN, 3.161 km daljnovodov VN in SN, 606 km kablovodov SN in 11.354 km omrežja NN različnih starosti in stanja tehnologije. Letna konična obtežbe že dosega 328,1 MW, in to ob letnem prevzemu 1947 GWh električne energije.

Delo v sektorju je po delovnih procesih organizirano v petih službah: službi obratovanja, službi meritev in zaščite, službi števnih meritev, službi dostopa do omrežja in službi telekomunikacij.

Služba obratovanja

V službi obratovanja izvajamo dela in naloge, kot so vodenje in obratovanje distribucijskega omrežja, upravljanje pretoka električne energije po distribucijskem omrežju, izvajanje analiz in spremljanje dogodkov na elektroenergetskih postrojih in napravah, zagotavljanje izvajanja optimalne restavracije sistema po motnjah, varno in zanesljivo obratovanje distribucijskega omrežja, izvajanje omejitev porabe električne energije in izvajanje sistemskih obratovalnih navodil. Osnovni namen je uporabnikom zagotoviti dobavo dogovorjenih količin električne energije, katere kakovost je v skladu z uredbo o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije in v skladu s pravilnikom o sistemskem obratovanju distribucijskega omrežja za električno energijo.

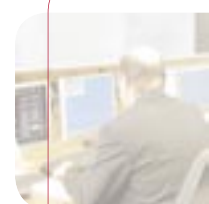
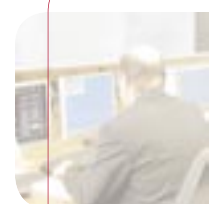
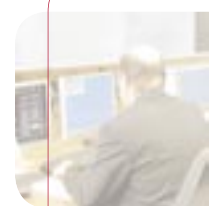
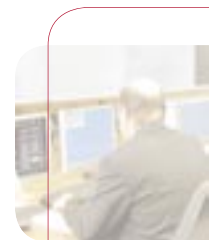
Osnova za uspešno izvajanje omenjenih nalog je sodobni distribucijski center vodenja (DCV) Elektra Maribor s programsko opremo SCADA in DMS, zgrajen leta 2002, v katerem se nenehno, 24 ur na dan, izvaja vodenje (nadzor in krmiljenje) distribucijskega elektroenergetskega sistema (DEES) Elektra Maribor.

Služba števčnih meritev

V službi števčnih meritev se opravljajo dela in naloge merjenja električne energije na prevzemno predajnih mestih iz prenosnega omrežja in pri upravičenih odjemalcih. Merilna oprema in postopki so prilagojeni slovenski zakonodaji, ki določa postopno odpiranje trga z električno energijo in prilagoditev sistema tem zahtevam. Trenutno poteka preureditev merilnih mest upravičenih odjemalcev na novi sistem merjenja, določenega v uredbi o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije (Uradni list RS, št. 117/2). Prav tako se pospešeno gradijo sistemi za zajem in obdelavo merilnih podatkov ter sistemi za posredovanje podatkov akterjem na trgu z električno energijo. Izvaja se celotna obdelava merilnih podatkov, od števca do računa. S pomočjo sodobnih tehnologij in interneta omogočamo uporabnikom, da lahko svojo porabo ali proizvodnjo spremljajo kjerkoli po svetu.

Služba dostopa

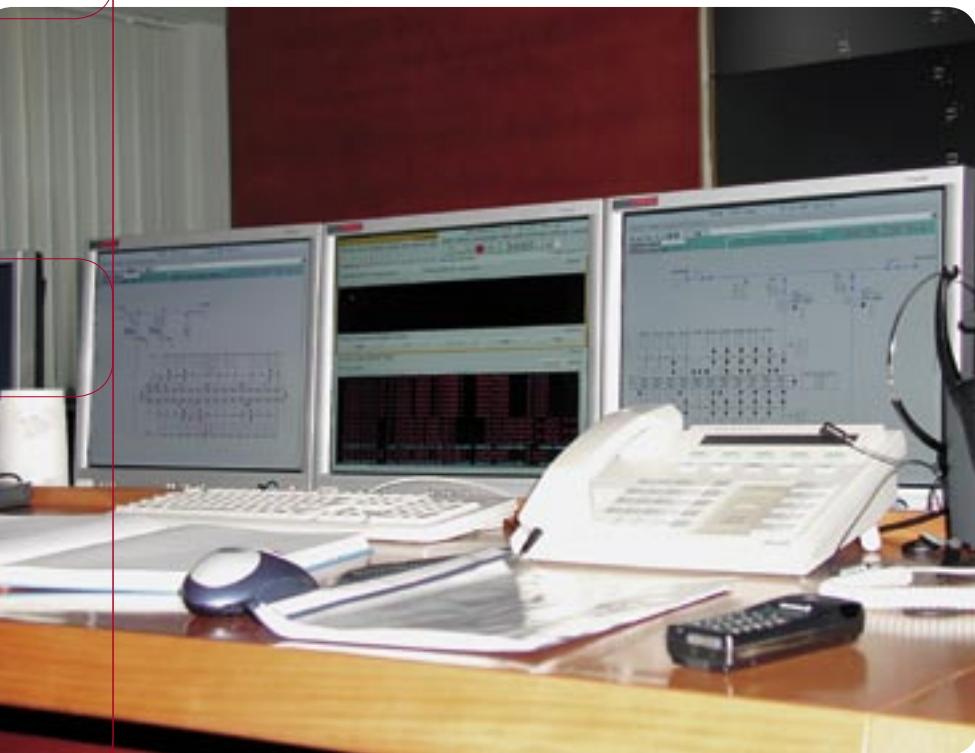
V okviru službe dostopa do omrežja se izvajajo dela in naloge na področju odpiranja trga z električno energijo za upravičene odjemalce in ostale uporabnike omrežja. Služba dostopa do omrežja ureja pogodbene in druge odnose z upravičenimi odjemalci, trgovci z električno energijo, prenosnim omrežjem in kvalificiranimi proizvajalci. V plačilo uporabe elektroenergetskega omrežja, ki jo zaračunavamo odjemalcem v skladu s ceniki, ki jih določi zakonodajalec, in pogodbami o dostopu, vključujemo še dodatke in omrežnine ter jih namenjamo ostalim udeležencem elektroenergetskega omrežja in trga z električno energijo. Služba izvaja tudi naloge zagotavljanja podatkov partnerjem, uporabnikom in institucijam, priprave in kontrole računov ter planiranje količin in prihodkov od uporabe elektroenergetskega omrežja.

Služba za meritve in zaščito

Služba za meritve in zaščito skrbi za sistemske zaščitne nepravice, za tehnološko posodobitev zaščitnih in merilnih naprav in naprav za avtomatizacijo, izvaja meritve na elektroenergetskih napravah, testiranje, konfiguriranje in parametrisiranje zaščitnih naprav elementov DEES ter vzdrževanje zaščitnih in merilnih naprav ter naprav za avtomatizacijo. Predvsem od leta 1996 izvajamo intenzivno zamenjavo zastarelih in neustreznih elektromehanskih zaščit s sodobnimi zaščitnimi napravami v mikroprocesorski tehnologiji. Z uveljavitvijo uredbe o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije izvajamo tudi meritve in analize kakovosti električne napetosti. Vzpostavljen je stalni monitoring napetosti VN in SN v RTP 110/x kV, hkrati pa na celotnem oskrbovalnem območju izvajamo meritve napetosti pri odjemalcih in v omrežju NN v skladu s standardom SIST EN 50160. Analize in poročila o opravljenih meritvah so osnova za investicijska vlaganja v smislu zagotavljanja napetosti v skladu s predpisanim standardom SIST EN 50160.

Služba za telekomunikacije

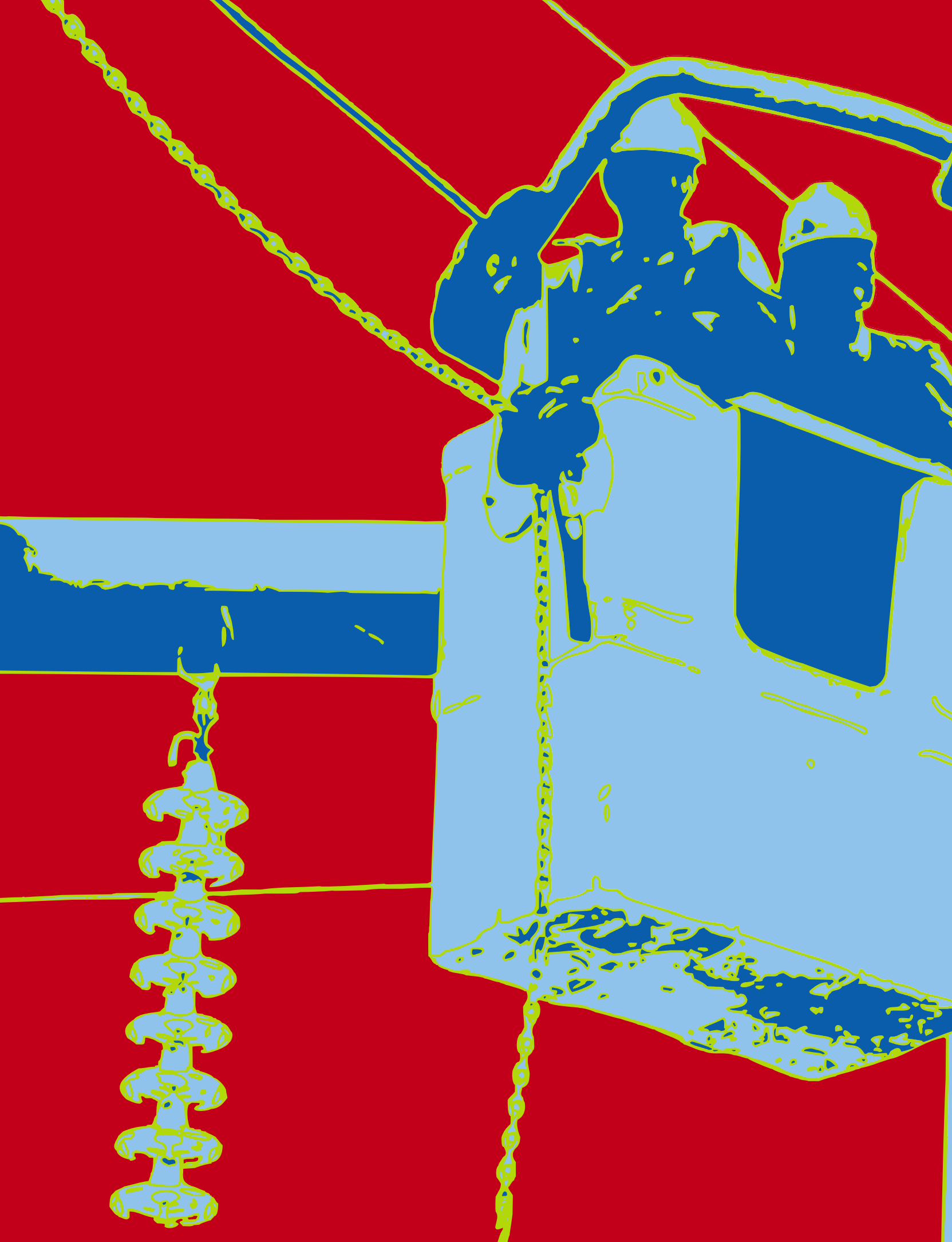
Služba za telekomunikacije skrbi za zagotovitev ustreznih zvez in povezav med posameznimi oddelki in službami oziroma upravo in območnimi enotami (LAN in WAN povezave za računalniška omrežja) za potrebe poslovne informatike, ter zagotovitev zvez in povezav med RTP-ji, TP-ji ter drugimi daljinsko vodenimi objekti do distribucijskega centra vodenja (DCV) za potrebe vodenja distribucijskega elektroenergetskega sistema (DEES). Zadnje desetletje je zaznamovano z neustavljivim razvojem in zahtevami na tem področju, ki jim uspešno sledimo. Rezultat so optična omrežja in s tem prehod iz analognih sistemov v čista digitalna omrežja:

- ISDN omrežje za prenos govora in podatkov do hitrosti 128 kbit/s in več,
- PDH in SDH omrežje z nadzornimi sistemi za prenos podatkov od 64 kbit/s do 155Mbit/s,
- optično kabelsko omrežje za povezovanje vozlišč med točkami,
- radijsko omrežje z nadzornim sistemom za prenos podatkov po radijskem omrežju.

Potekajo tudi aktivnosti v zvezi s trženjem telekomunikacijskih storitev, ki jih izvaja družabnica Elektro.TK.

Irena Gajžler, Andrej Sraka

Storitvena dejavnost

ENA OD NAJSTAREJŠIH ENOT ELEKTRA MARIBOR

V začetku leta 2004 ustanovljena storitvena enota Elektro gradnje in Remont Maribor je nastala z združitvijo SE Elektromont Radvanje in SE Elektrogradnje Ljutomer. V nadaljevanju bomo nanizali glavne zgodovinske poudarke nastanka in razvoja obeh enot.

Prvi zametki nastanka SE Elektromont Radvanje segajo v leto 1930 in torej gre za eno od najstarejših enot v sestavi Elektra Maribor. Omenjenega leta je bila na sedanji lokaciji enote zgrajena prva razdelilna transformatorska postaja Radvanje 80/10 kV, iz katere se napaja celotno območje mesta Maribor ter večji kraji v smeri Pragerskega.

Prva uradna registracija enote v Radvanju je bila v okviru novo ustanovljenega podjetja DES zabeležena 4. oktobra 1945. DES je združeval vsa elektrogospodarska podjetja Slovenije. Eden od veznih členov je bila Mariborska okrožna uprava, ki je imela v svoji sestavi kot peti obrat prav obrat Radvanje, kasnejše Remontne delavnice Radvanje. Ta je bil ustanovljen izključno za potrebe distribucije, kar je narekoval izredni tempo elektrifikacije ter vedno večje potrebe po opremi in gradbenih elementih za elektrifikacijske objekte.

Drugi uradni datum ustanovitve je bil zabeležen 1. aprila 1951, ko so ustanovili pet podjetij za distribucijo električne energije, med njimi Elektro Maribor, Obrat Radvanje pa se je preimenoval v Remontne delavnice Radvanje. Obrat so sestavljale naslednje delavnice:

- motorne delavnice, kjer so opravljali servis elektromotorjev, popravila in previjanje vseh vrst elektromotorjev, merilnih transformatorjev, varilnih agregatov ter generatorjev,
- kovinske delavnice s stikalnimi ploščami, kjer so izdelovali železne konstrukcije za NN in VN omrežje ter stikalne bloke za razvod električne energije in krmilno regulacijskih omar ter bloke za meritev električne energije,

- števnice delavnice, v katerih so opravljali servisiranje, umerjanje, kontrolo točnosti ter overitev električnih merilnih naprav za obračun električne energije,
- transformatorske delavnice, kjer so vzdrževali in popravljali distribucijske transformatorje in odklopnike; dela se opravljali v delavnici in na terenu; terensko delo je obsegalo redne letne preglede trifaznih oljnih transformatorjev vseh velikosti ter stikala srednje in visoke napetosti,
- avtomehanične delavnice, kjer so skrbeli za vzdrževanje avtomobilov in strojne mehanizacije.

“Bela hiša”

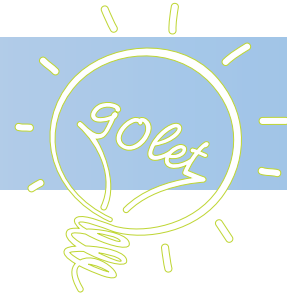
V letu 1985 je bil dograjen južni del delavnic, ki naj bi sprva bil namenjen novi števnici delavnici, vendar so prostore preuredili v poslovni del, v katerem so namestili splošno in finančno službo. Stavbi so zaposleni rekli “bela hiša”. Tedaj je kovinska delavnica dobila svojo pisarno, delavnica stikalnih plošč pa skladišče.

Od leta 1985 ni bilo večjih investicijskih vlaganj, razen nujnih vzdrževalnih del na objektih (popravilo streh, delna obnovitev fasade) ter ureditve dvorišča in priklop na TOM skupaj z ostalimi enotami na tej lokaciji. V nabavo novih sredstev in naprav ni bilo veliko investiranega. Izjema je bila le števnica delavnica, ki mora slediti zakonodaji. Oktobra leta 2004 so se delavci delavnice preselili v prenovljene prostore bivše “motorne”. Kot samostojna enota se je SE Elektrotroremont počasi ukinjala in se je s 1. februarjem 2004 v okviru sektorja storitev združila s sosednjo enoto SE Elektrogradnje Maribor ter se preimenovala v SE Elektro Gradnje in Remont Maribor. Ob ustanovitvi je v njej bilo zaposlenih skupaj 136 ljudi. Sedež združene enote je v Veselovi 10.

Kronologija najpomembnejših dogodkov

- 1930** Zgraditev prve razdelilne transformatorska postaja Radvanje 80/10 kV.
- 1945** Prva uradna registracija obrata Radvanje in preselitev delavnice s Tezna, kjer so izdelovali opremo in železne konstrukcije za izgradnjo transformatorskih postaj, daljnovodov in NN omrežij ter popravljali in umerjali števec, na bivšo lokacijo tovarne svile v Radvanju, katere lastnik je bil Rudolf Wagner. Po pripojitvi Wagnerjeve delavnice se je dejavnost razširila na previjanje in popravilo elektromotorjev; obrat je imel za takratne razmere močno vzdrževalno ekipo za delo na VN napravah.

- 1951** Uradna ustanovitev Remontnih delavnic Radvanje kot dela podjetja Elektro Maribor na lokaciji Majcigerjeva 23.
- 1954** Po izgradnji RTP Pekre 110/35 kV se del delavcev preseli na lokacijo Pekre (kasnejši Elektroprenos), kjer obstaja možnost razširitve.
- 1960** Izgradnja novih prostorov na lokaciji Majcigerjeva 23, ki omogoči povečanje števila zaposlenih in rast proizvodnje.
- 1963** S sprejetjem statuta Elektra Maribor postanejo Remontne delavnice Radvanje ena izmed desetih enot podjetja.
- 1985** Dograjen je južni del delavnic, vselitev splošne in finančne službe v t. i. "belo hišo".
- 2001** Ukinitev motorne delavnice in zmanjševanje zaposlenih z naravnim odhodom

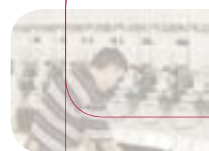
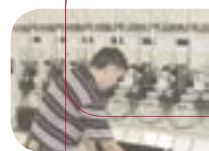
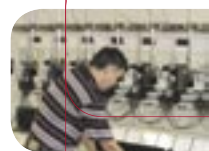
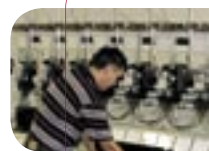
V začetku šestdesetih se je za uspešno delovanje podjetja Elektro Maribor pokazala potreba po urejeni delitvi dela med novogradnjami in obratovanjem. Zato je bil s 1. januarjem 1963 ustanovljen obrat Gradnje in montaže Maribor. To je bila najmlajša enota podjetja Elektro Maribor, namenjena gradbenim in montažnim dejavnostim na območju zahodnega dela preskrbovalnega območja Elektra Maribor. Istega leta so bili tudi zgrajeni poslovni prostori enote na lokaciji Veselova ulica 11 v Radvanju.

Tudi ta enota se pri svojem delu srečuje z enakimi problemi kot enota iz Ljutomerja, ki je bila ustanovljena za potrebe vzhodnega dela distribucijskega območja Elektra Maribor. Tudi SE Elektrogradnje Maribor se je prebijala skozi vse organizacijske spremembe in je ostala v okviru podjetja Elektro Maribor vse do združitve s sosednjo enoto Elektroremont 1. februarja 2004.

Začetki ob pomoči živinske vprege

Storitvena enota Elektrogradnje Ljutomer ima korenine v letu 1954 ustanovljenem podjetju Elektron. Elektroinstalacijsko in elektromehanično podjetje s tem imenom, ki je uspešno in vzorno delovalo celih osem let, se je Elektru Maribor pripojilo 30. aprila 1962. Razlog za to je tičal predvsem v pomanjkanju strokovnih delavcev Elektra Maribor in v preobilici dela pri elektrifikaciji podeželja.

V začetnem obdobju je bilo največ časa in naporov posvečenih nujni potrebi po elektrifikaciji severovzhodnega dela Slovenije, zlasti odročnejših predelov podeželja. Pri tem delu so se zaposleni soočali z velikim pomanjkanjem materiala in mehaniziranih delovnih pripomočkov ter transportnih sredstev. Večino del, ki bi jih bilo možno izvršiti lažje in hitreje s pomočjo mehanizacije, je bilo opravljenih ročno. Zaradi pomanjkanja transportnih sredstev je bilo precej prevoza materiala, zlasti pri gradnji na podeželju, opravljenega z živinsko vprego. Obilico materiala in orodja so delavci prepeljali tudi na kolesih. Kolo je bilo v tistem času tudi najbolj množično osebno prevozno sredstvo, ne samo za prihod in odhod iz službe, temveč tudi za prihod na delovišče in odhod z njega. Kasneje, v sedemdesetih in osemdesetih letih, se je dejavnost enote zaradi vse večje industrializacije razširila tudi na področje elektroinstalacij proizvodnih hal in ostalih industrijskih objektov, bolnišnic, šol, kulturnih objektov in individualnih ter blokovnih stanovanjskih objektov, kjer so bile potrebe prav tako

velike. Med pomembnejše dejavnosti sodi tudi izgradnja javnih razsvetljav v mestih in kasneje še na podeželju.

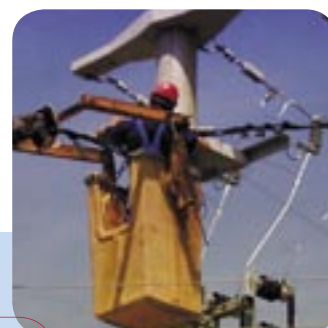
Gradnje in vzdrževanje

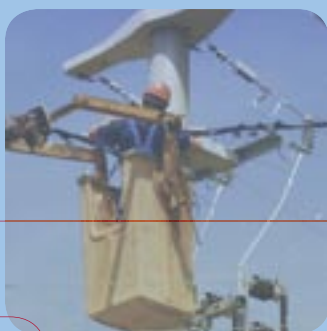
Takrat je bila SE Elektrogradnje Ljutomer praktično edina elektromontažna firma v tem delu Slovenije, ki je bila usposobljena in ustrezno opremljena za tovrstna dela. Kljub temu pa je največji delež pripadal elektromontažni dejavnosti elektroenergetskih objektov srednje in nizke napetosti. Okrog leta 1980 je enota štela že več kot 110 zaposlenih. V devetdesetih letih je to število upadlo – delno zaradi zmanjšanja števila novogradenj v industriji, delno pa tudi zaradi postopnega uvajanja novejših in modernejše mehanizacije ter opreme in nenehnega zmanjševanja števila zaposlenih v takratnih poslovnih enotah podjetja Elektro Maribor.

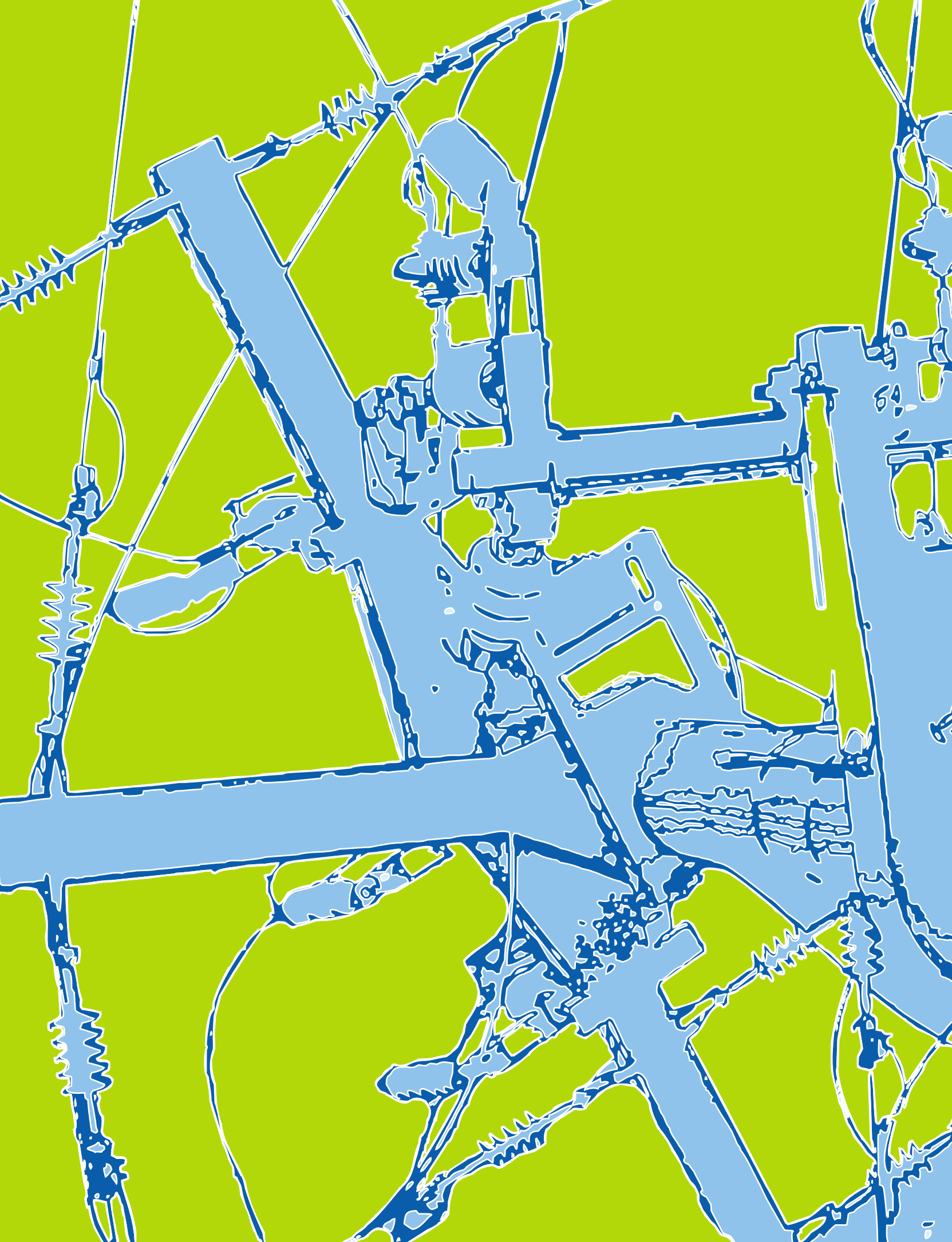
Danes enota SE Elektrogradnje Ljutomer, ki sodi v sektor storitev družbe Elektro Maribor, šteje 54 zaposlenih. Od tega jih je deset odstotkov z visoko ali višjo izobrazbo, ostali pa so del izključno strokovne zasedbe delovnih mest. Enota pri izvajanju investicijskih objektov v celoti pokriva severovzhodni del Slovenije, pojavlja pa se tudi drugod po Sloveniji. Od začetkov do danes je s stalnim razvojem pridobila bogate izkušnje na vseh področjih gradenj in vzdrževanja elektroenergetskih objektov ter naprav do napetosti 110 kV. Enoto v prihodnosti čakajo novi izzivi, zlasti zaradi potrjevanja konkurenčnosti pri izvedbi storitev, ki jo narekuje prosti trg.

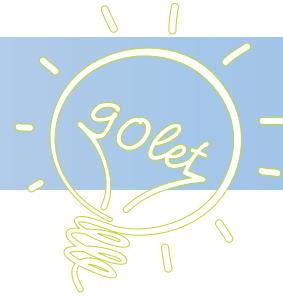
Kronologija najpomembnejših dogodkov

- 1954** Ustanovitev podjetja Elektron na lokaciji Postružnikova 3 v Ljutomeru.
- 1962** Pridružitve k Elektru Maribor kot obrat Gradnje in montaže Ljutomer. Izgradnja nove poslovno stanovanjske stavbe na lokaciji Postružnikova 3 v Ljutomeru.
- 1979** Izgradnja poslovno-stanovanjskih prostorov na lokaciji Postružnikova 1 v Ljutomeru.
- 1982** Izgradnja skladiščnih prostorov na lokaciji Ul. Rada Pušenjaka v Ljutomeru.

Oto Mithans

Javna razsvetljava

ZAMETKI SEGAJO DALEČ V ZGODOVINO

Pred elektriko je bil plin

Človekova želja in potreba je, da si dnevne aktivnosti in udobje podaljša v nočni čas. To mu svetloba kot medij v obliki umetne razsvetljave tudi omogoča. Del te umetne razsvetljave je tudi javna razsvetljava. Dejavnost javne razsvetljave je nekoliko širši pojem, ki zajema razsvetljavo javnega pomena, v katero sodijo predvsem cestna razsvetljava in razsvetljava trgov, parkov, parkirišč, dekorativna razsvetljava kulturnozgodovinskih spomenikov itd.

Zametki javne razsvetljave segajo daleč v zgodovino. Javna električna razsvetljava, katere predhodnica je bila plinska razsvetljava, je bila ena od najvidnejših potrditev začetka elektrifikacije na našem območju, ki sega v drugo polovico 19. stoletja. Z izgradnjo javne razsvetljave in z njo povezanim omrežjem se je večala možnost uporabe električne energije tudi pri posameznih potrošnikih.

Tako je javna razsvetljava dejavnost, ki podjetje Elektro Maribor spremlja že od samega začetka. Pri Elektru Maribor smo javno razsvetljavo in tudi semaforizacijo – če se omejimo na obdobje zadnjih 50 let – kot vzporedno dejavnost izvajali v celoti, od projektiranja preko izgradnje do vzdrževanja. Da je bilo temu tako, je razumljivo predvsem iz ekonomskih in tehničnih razlogov, saj je javna razsvetljava bila zaradi skupnih vodov, oporišč, napajalnih mest in tehničnega kadra cenejša in tako dostopnejša širšemu okolju.

Začetki javne razsvetljave so bili seveda skromni in jih zasledimo le v večjih mestih, kakršna so bila Maribor, Ptuj ali Murska Sobota. Svetilke z žarnicami na žarilno nitko so bile v začetku razporejene druga od druge na velikih razdaljah in so bile pritrjene na lesene drogove in fasade hiš ali pa so bile obešene na jekleni vrvi. Kandelabska razsvetljava je bila za tiste čase veliko razkošje in jo zasledimo le na mostovih, trgih in glavnih ulicah večjih mest.

Večplastnost javne razsvetljave

Javna razsvetljava ima večplastni pomen. Od začetne želje po orientaciji in splošni varnosti se je vedno močnejše pojavljala potreba po prometni varnosti, optičnem vodenju prometa in odvrčanju od kriminala pa vse do estetskih vidikov nočne scene.

K temu napredku je pripomogla uporaba novih svetlobnih virov. Tako v letu 1953 že zasledimo uporabo fluorescentne sijalke, v letu 1959 se pojavijo prve svetilke z živosrebrnimi sijalkami, relativno pozno pa smo uvedli uporabo visokotlačnih natrijevih sijalk (z začetkom izgradnje hitre ceste v Mariboru leta 1980). Večjemu razmahu javne razsvetljave smo bili priče v letih od 1964 do 1970, danes pa je javna razsvetljava že v vsaki vasi in zaselku.

Iz obrobja fenomena, imenovanega javna razsvetljava, so z današnjega zornega kota zanimiva še druga dogajanja, ki so ga spremljala. Tako so se ob pomanjkanju električne energije izvajale redukcije, pri čemer je bila vedno prva "na udaru" javna razsvetljava. Toda koristnega učinka pri tem praktično ni bilo, kar je razumljivo, saj je bila poraba javne razsvetljave v skupni porabi električne energije le okrog 1-odstotna. Zato pa je nastala škoda na napravah javne razsvetljave, zgodilo se je večje število prometnih nesreč itd.

Težave z lastništvom javne razsvetljave

Leta 1963 je podjetje Elektro Maribor iz svoje knjigovodske evidence izbrisalo osnovna sredstva javne razsvetljave, ki naj bi prešla v last posameznih občin, kar pa se ni zgodilo. Tako so bila sredstva javne razsvetljave dalj časa brez formalnega lastnika in ta paradoks se je celo odražal pri odškodninskih tožbah zaradi raznih nesreč.

V letu 1969 je podjetje Elektro Maribor sklenilo z večino občin na svojem območju pogodbo o upravljanju z javno razsvetljavo, ki se je izvajala v skladu z letnimi plani in ki so jo potrjevale in financirale občine same.

Po letu 1980 je bil sprejet zakon, da dejavnost javne razsvetljave v celoti preide v komunalno dejavnost občin. To se seveda ni zgodilo čez noč, saj tako velike spremembe ni bilo preprosto izvesti. Trajalo je kar nekaj let, da se je stvar utirila, pri tem pa je javna razsvetljava morala še naprej služiti svojemu namenu. Problem je bil kompleksen, saj je šlo za velika finančna sredstva, organizacijo, kadre, delovna sredstva, dokumentacijo in navsezadnje tudi za varnost.

V letu 1993 je bila sklenjena pogodba med Elektrom Maribor in Nigradom o brezplačnem prenosu dejavnosti javne razsvetljave na slednjega, vključno s kadri in delovnimi sredstvi.

Tudi še po petnajstih letih niso rešeni vsi problemi razmejitve in kot kaže, še ne bodo tako kmalu. Gre za stikalna mesta, ki se nahajajo v transformatorskih postajah in katerih lastnik ter upravitelj je Elektro Maribor, za skupna oporišča na nizkonapetostnih omrežjih, deloma pa so skupni tudi še nekateri vodi.

Ne glede na prej povedano moramo na javno razsvetljavo gledati kot na skupno dobro, v podjetju Elektro Maribor pa tudi kot na pomembnega in ugodnega porabnika. Poraba javne razsvetljave na oskrbnem območju Elektra Maribor je v letu 2003 znašala 1,7 odstotka skupne porabe. Ocenjujemo, da znaša skupna obtežba javne razsvetljave okrog 9 MVA letno.

V sedanjem obdobju dejavnosti Elektra Maribor javne razsvetljave še nismo v celoti izločili. V okviru sektorja storitve se občasno izvajajo novogradnje (predvsem pri paralelnih izvajanjih z našimi objekti) in tudi projektiranje, ki občasno pravitako pomeni paralelno dejavnost z našimi deli.

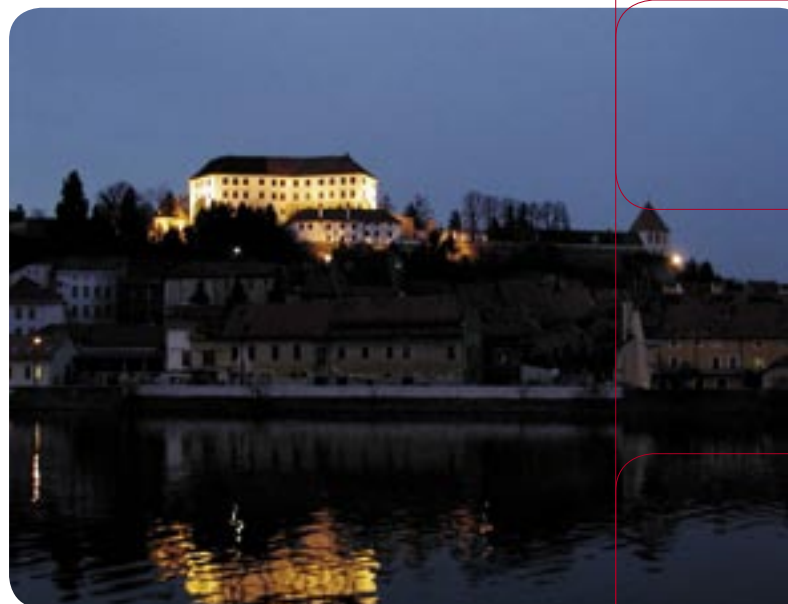
Tudi ekološki problem

Glede na poznavanje problematike naj navedemo, da so se pogoji za izgradnjo javne razsvetljave precej zaosttrili. Razsvetljava je v zadnjem obdobju dobila tudi negativno ekološko obeležje. Uredba o svetlobnem onesnaževanju v naravnem in življenjskem okolju (je v fazi sprejemanja – načrtovalci javne razsvetljave smernice deloma že upoštevajo) uveljavlja stroga merila za način uporabe javne razsvetljave. Predvsem gre za kontrolirano usmeritev svetlobe tam, kjer je ta potrebna, brez sevanja v širšo okolico, v bivalne prostore ob prometnicah, predvsem pa s strogo omejitvijo sevanja proti nebu.

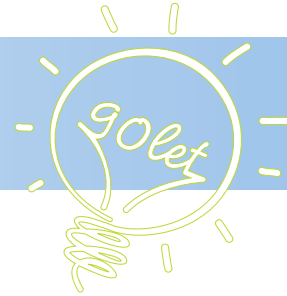
Iz tega sledi dosledna uporaba zasenčenih svetilk, ki omejujejo bleščanje. To narekuje večjo gostoto svetilk in dražjo izvedbo.

Želja po uporabi “bele” svetlobe še vedno obstaja (“bela” svetloba z, n. pr., metalhalogenidnimi sijalkami namesto rumenega tona z visokotlačnimi natrijevimi sijalkami), njeno uresničevanje pa zavira več dejavnikov: višja cena sijalk, slabši izkoristek ter negativni vpliv zaradi motilnih učinkov na insekte. Uporablja se v omejenem obsegu, predsem na športnih površinah.

Trend je v upoštevanju strožjih kriterijev, predvsem pa v racionalnejši rabi energije – tako imenovani energetske učinkovitosti (varčnejše sijalke, sancija starejše JR), s ciljem, da z manj moči dobimo enako ali celo več svetlobe.

Tomaž Šišernik

Sistem vodenja kakovosti družbe

NENEHNO DOGRAJEVANJE ZA ODLIČNOST

ISO 9001:2000

Delniška družba Elektro Maribor je na podlagi dolgotrajnih prizadevanj vodstva in zaposlenih konec februarja 2001 uspešno pridobila certifikat kakovosti ISO 9001:2000. Tako smo v skupini elektro-distribucijskih podjetij bili med prvimi, ki smo začeli uvajati novo, dinamično verzijo standarda kakovosti.

Pridobljen certifikat kakovosti nima trajne veljave, zato njegovo veljavnost preverjamo in potrjujemo z zunanjimi in notranjimi presojami ter vodstvenim pregledom.

Na osnovi zahtev standarda smo identificirali vse procese v družbi z namenom, da opredelimo njihove cilje, da določimo izvajalce in njihovo odgovornost, da jih poenotimo pri izvajanju v vseh delih družbe in da določimo ustrezne kazalce, s katerimi spremljamo njihovo izvajanje.

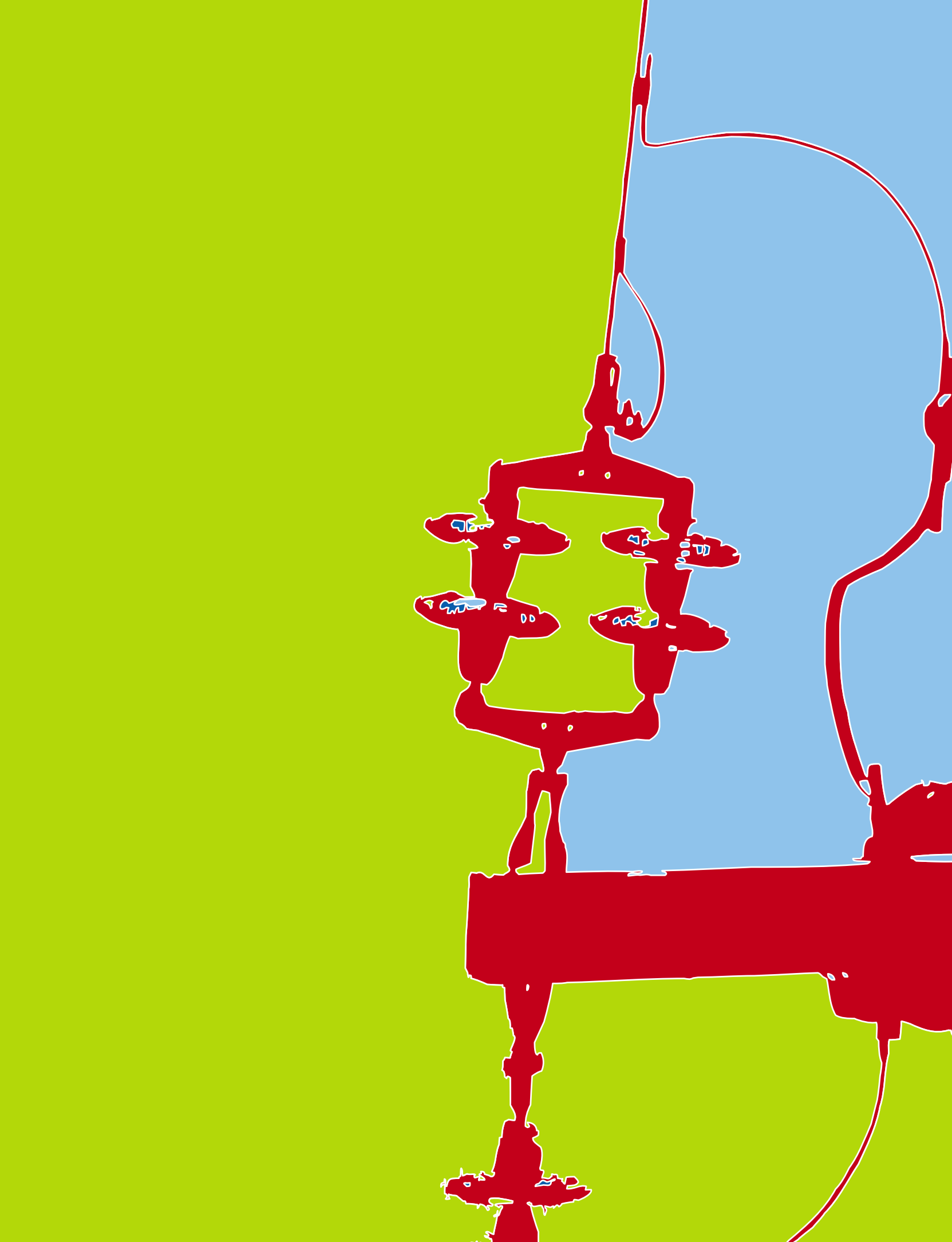
Standard ISO 9001:2000 je procesno naravnani in od vseh zahteva, da se v vsakem trenutku in na vseh področjih stalno izboljšuje izvajanje procesov, da se upoštevajo zahteve in pričakovanja naših odjemalcev, da se ustrezno komunicira z javnostjo, da se zagotovi motivacija in zadovoljstvo zaposlenih in da stalno izboljšujemo ugled družbe.

Naši poudarki

Velik poudarek dajemo virom in procesom dela, prijaznosti do poslovnih partnerjev in kupcev električne energije ter varstvu okolja, kar so prevladujoči elementi, opredeljeni v sistemskih dokumentih.

Zaposleni v podjetju Elektro Maribor d.d. smo ponosni na dosežek, ki nam zahtuje delo v prihodnosti in hkrati pomeni izkaz odličnosti, odgovornosti in potrditve, da nam je uspelo. Prispevek vsakega posameznika se izkazuje v sinergiji delovanja podjetja kot celote. Vzpostavljen sistem, s katerim smo pridobili certifikat, bomo vsekakor negovali in dopolnjevali, predvsem z namenom, zagotoviti popolno zadovoljstvo v podjetju in v njegovem širšem okolju.

Jurij Tretjak

Sindikata

NA PRIZORIŠČU ŽE OD USTANOVITVE

Kamenček v mozaiku preteklosti in sedanjosti

Tako počasi in zagotovo, kot teče čas, ne teče nič drugega. Vse se da nekako ustaviti, le časa ne more nihče, pa čeprav so nekateri to že poskušali. Tako teče čas tudi za vse vas, ki ste v preteklosti dali tej skupnosti svoj neizbrisen pečat, in isto tudi za nas, ki delamo in želimo pustiti vsaj delček sebe v tem vrtiljaku življenja.

Jubileji in obletnice so tisti dogodki, ko želimo z besedami obuditi trenutke, ki so nas družili in ki nas spominjajo na doživete in nepozabne priložnosti. V času, ko tudi Elektro Maribor praznuje svojo 90. obletnico obstoja in razvoja, naj mi bo dopuščeno, da kot predsednik Sindikata Elektro Maribor v tem prispevku dodam svoj kamenček v mozaik preteklosti in sedanjosti.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem tistim kolegicam in kolegom, ki so se upokojili ali so iz kakršnih koli drugih razlogov zapustili Elektro Maribor, a sem imel priložnost delati in sodelovati z njimi. Vseh ne poznam, mnogih se spominjam. Zahvalil bi se jim rad za njihov pionirski prispevek, za vloženo delo in trud, za njihovo nesebično pomoč in tovarištvo, za stalno pripravljenost za delo v pogojih, ki so bili za tiste čase normalni, vendar danes za nas nerazumljivi in skoraj nesprejemljivi.

Želja po boljšem

Pri vsakem delu, tudi takšnem, ki se ga lotimo poleg svojega osnovnega, nas vleče želja po nečem boljšem in naprednejšem in zato smo se tudi delavci v preteklosti združevali in organizirali. Ne samo želja za boljšim, tudi krivice in neskladja so tisti impulzi, ki te ženejo v nek boj za spremembo vsega, kar ni prav. V obdobju socializma, samoupravnega dogovarjanja, raznih zvez, kot sta – denimo – bili zveza sindikatov ali socialistična zveza delovnega ljudstva, TOZD in SOZD, organizacij združenega dela, delavskih svetov in podobnega, so delavci vedno nekako našli tisto točko, ki jih je združevala.

S samim zlomom jugoslovanske socialistične državne ureditve in z odločnim pohodom slovenskega ljudstva za svojo samostojno in neodvisno državo Slovenijo so razpadle tudi vse organizirane oblike delavstva. Zato smo v letih 1991 in 1992 ustanovili Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije, ki zajema 21 dejavnosti, med katerimi je tudi energetika.

Izguba tržišč, padec proizvodnje, odpuščanje delavcev, stečaji, vse večja socialna stiska, nizek življenjski standard – vse omenjeno je kazalo na to, da se delavci morajo združevati in strniti vrste. Z novo državo in vlado, ki je peljala državljane po novi poti, je bilo potrebno doseči dogovore, na osnovi katerih je veljalo zaustaviti padanje in začeti na novo. Vse spremembe, ki so nastajale z leti, niso zrasle kar same od sebe, pač pa je sindikat z Vlado RS dosegal razumne dogovore, ki so dajali rezultate.

Skupni projekti in utemeljitve

V skupnih prizadevanjih Vlade RS z njenimi ministrstvi in sindikati so nastajali projekti in utemeljitve, kjer smo sindikati še posebej v naši dejavnosti, lastnike opozarjali na neustrezne predloge rešitev, ki niso bili v korist delavcev. Na osnovi socialnega dialoga in nasprotnih argumentacij smo dosegli kar nekaj zavezujočih dogovorov, ki so bili vitalnega pomena za energetiko in člane Sindikata delavcev energetike (SDE).

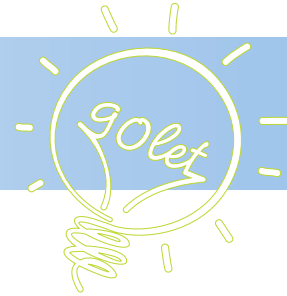
SDE se je oblikoval in organiziral na osnovi energetske dejavnosti, v kateri so združene dejavnosti hidroproizvodnje, termoproizvodnje, Nuklearne elektrarne Krško, premogovništva, prenosa -ELES, naftne predelovalne industrije, rudarsko gradbene dejavnosti, toplarne, informatike, Eldom-a, plinarniške dejavnosti itd.

Na nivoju SDE so bile ustanovljene tako imenovane konference dejavnosti, ki zaradi svoje specifičnosti posebej organizirajo svoje delo na nižjem nivoju, v našem primeru na nivoju Koordinacije distribucije. Tu smo združeni distributerji vseh petih distribucij (El. Maribor, El. Ljubljana, El. Primorska, El. Celje in El. Gorenjska), ki združujemo več kot 3.300 delavcev, od katerih jih je kar 76 odstotkov članov SDE.

Sindikat je znotraj podjetja Elektro Maribor organiziran vse od ustanovitve v letih 1991 in 1992 kot samostojna pravna oseba, s svojim transakcijskim računom, svojimi prilivi, samostojnim poslovanjem in neodvisnim odločanjem, ki poteka v njegovih izvršnih odborih. Na nivoju družbe tvorijo Izvršni odbor SDE – Elektro Maribor d. d. sindikalni zaupniki, ki so bili izvoljeni v svojih okoljih. Teh je deset in med njimi se izvolita predsednik in njegov namestnik.

Poslanstvo sindikata se je spremenilo

Po nekaterih reorganizacijah, ki so se odvijale v družbi Elektro Maribor, je tudi naš sindikat vedno opozarjal na neboleče načine reorganizacij in sprememb, vse z namenom zaščite delovnih mest, socialne varnosti in izboljšanja pogojev dela. Poslanstvo sindikata ni več le v organiziranju svinjskih polovic in kislih kumaric, marveč v vplivu na vse bolj zahtevno zakonodajo in nenehno prilagajanje tržnim razmeram, predvsem ko gre za vzpostavitev enakovrednega partnerskega odnosa z upravo družbe in nazadnje tudi z lastnikom – torej državo kot tako. Za dobro članstva je potrebno izpeljati spremljanje izvajanja členov kolektivne pogodbe, predloge in zahteve po enakovrednem tretmaju

delavcev energetike v primerjavi s sorodnimi, primerljivimi dejavnostmi, opozarjanje na neskladja glede plačne politike in zahteve po usklajitvah, spremljanje rezultatov poslovanja družbe, skrb za ohranitev delovnih mest, ustrezna zastopanja iz naslova delovnopravnih sporov ob pomoči lastnega odvetnika, in še veliko tega bi lahko našteali med aktivnostmi sindikata.

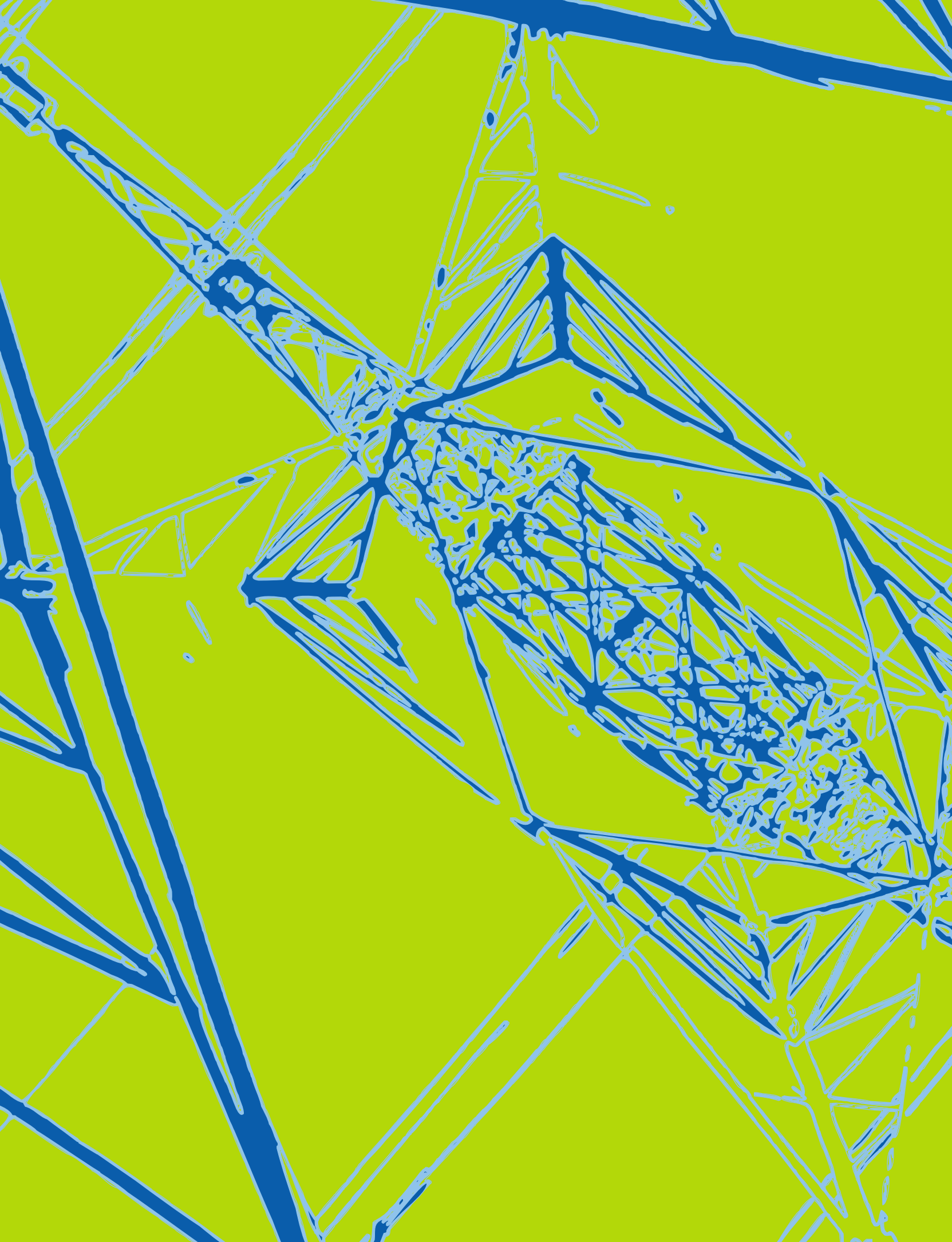
Ne gre samo za dogovore, gre za pripravo na vsako pogajanje in dialog, za kar so potrebni argumenti in prepričljivost. V SDE smo prvi na nivoju države RS ustanovili ESOE (Ekonomsko socialni odbor za energetiko), ki je sestavljen iz članov lastnika-Vlade RS, delodajalcev in SDE. Na delu tega odbora temelji doseganje ciljev pri dogovorih in podpisanih sklepih, ki so za vse strani obvezujoči. Dosegli smo dogovor o politik plač za 2004-2005, ki je sprejemljiv za zaposlene, v družbi je sindikat leta 2001 dosegel soglasje o podpisu pogodbe za drugi pokojninski steber za vse zaposlene, usklajevanje plač poteka na predviden način, intenzivno pa sodelujemo tudi pri oblikovanju Holdinga slovenske distribucije.

Reprezentativnost sindikata

Sindikat Elektra Maribor d. d. je aprila 2004 z upravo družbe podpisal tudi Podjetniško kolektivno pogodbo, ki je prinesla precej novosti v zvezi s pravicami delavcev in precej boljših pogojev, gledanih z vidika zakona o zdravju in varstvu delavcev. Pogodba je prispevala tudi k izboljšanju materialnih razmer. Svoje je prinesel tudi novi zakon o delovnih razmerjih, s katerega vsebino mora biti vsak sindikalni zaupnik zelo dobro seznanjen.

V tem trenutku v družbi tečeta prenova plačnega sistema in sistematizacija delovnih mest, kar bo po naši oceni imelo velik vpliv na socialno varnost in reorganizacijo delovnih mest. Sindikat je s svojo priznano reprezentativnostjo edini partner pri podpisovanju možnih kolektivnih pogodb kot tudi vseh možnih aneksov, če se take stvari izkažejo za sprejemljive. O njihovi vsebini in predlogih bo tudi v prihodnje razpravljal in odločal Izvršni odbor SDE Elektro Maribor.

V prehodnem obdobju tranzicije je sindikat velikokrat bil postavljen pred dejstvo, da se je moral preoblikovati v stavkovni odbor ter poseči po skrajnem načinu delovanja, po stavki, da bi dosegel zagotovitev pravic in zagotovitev odloga odločitev lastnika ali direktorja podjetja. S počasnim prehodom poslovanja podjetja na nove tržne pogoje in pogoje, ki jih je bilo potrebno izpolniti glede na evropske smernice, smo v letu 1996 izpogajali in podpisali Kolektivno pogodbo elektrogospodarstva Slovenije, ki velja še danes.

Veronika Fermevc-Ban

Svet delavcev

KJER BOMO ZAPOSLENI RAZMIŠLJALI KOT LASTNIKI

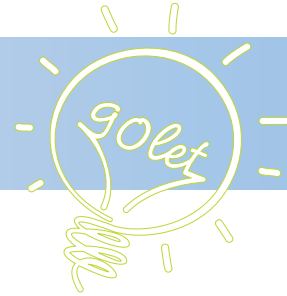
Svet delavcev je “delavsko predstavništvo” vseh zaposlenih, ki ga je država julija 1993 uzakonila s sprejetjem zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju in s tem določila načine in pogoje za sodelovanje delavcev pri upravljanju gospodarskih družb ne glede na obliko lastnine – tudi v podjetjih, ki opravljajo gospodarske javne službe.

Prvo sejo sveta delavcev smo imeli v JP Elektro Maribor 18. marca 1998 in skoraj tri leta je trajalo, preden smo uspeli s takratno upravo podpisati Dogovor o sodelovanju delavcev pri upravljanju. Z veliko mero prizadevanja želimo v naši družbi uveljaviti prepričanje, da je vse probleme v procesu poslovanja najlažje reševati s sodelovanjem pri reševanju nasprotij. V upanju, da so že vsi spoznali, da brez maksimalne pripadnosti in motiviranosti prav vseh zaposlenih in brez ustreznega sistema delavskega soupravljanja ni možno razviti zares uspešnega podjetja, si svet delavcev prizadeva za uresničevanje pravic delavcev pri upravljanju.

Zagotovo je ravno sedaj, ko se vrši prenova organiziranosti družbe ter celotna prenova sistematicije in plačnega sistema v Elektru Maribor d. d., pravi trenutek, da se sodelovanje izkaže in dokaže, kot si vsi želimo.

Ob 90. obletnici delovanja Elektro Maribor si svet delavcev želi podjetje, v katerem bomo vsi zaposleni razmišljali kot lastniki.

Jože Hajnrih

Šport v Elektru Maribor

ZAČELO SE JE Z IGRAMI ELEKTRA

Šport je rasel s podjetjem

Reka Drava privre na dan kot majčken potoček na Toblaškem polju in se vije med skalovjem in zatem med gozdovi ter polji narašča, ko se ji pridružujejo drugi potočki. Po pretoku državne meje pri Dravogradu Drava priteče v Maribor že kot velika in pomembna reka. In prav v Mariboru je sedež velikega podjetja Elektro Maribor, ki je – podobno kot Drava – zraslo iz majhnih potočkov enot v veliko podjetje in ki sedaj pokriva celotno severovzhodno območje Slovenije.

Vzporedno z rastjo podjetja se je odvijala tudi športna aktivnost v njem. Zroč nazaj ugotavljamo, da je bil v naši firmi šport vseskozi prisoten. Bolj organizirano in širše se je začel uveljavljati z začetkom dejavnosti zveze sindikalnih športnih aktivov Elektra in izpeljavo prvih letnih iger Elektra leta 1955.

Aktivnosti na letnih kot tudi zimskih igrah Elektra beležimo vse tja v osemdeseta leta, kjer so vseskozi nastopali tudi naši športniki in dosegali vidne uvrstitve. Program takratnih iger je bil široko zastavljen. V treh dneh se je zvrstila cela paleta tekmovanj, od atletike, odbojke in kegljanja pa vse do namiznega tenisa, šaha, plavanja, balinanja in streljanja z zračno puško.

Prav streljanje z zračno puško je prineslo prve uspešne nastope naših tekmovalcev, in to že na 2. športnih igrah Elektra leta 1958 v Novi Gorici. Uspehi in zagnanost na tem področju so v letu 1961 pripeljali do ustanovitve domačega strelskega društva, ki je nosilo ime takratnega podjetja, namreč Elektro Maribor mesto.

Tekmovalci društva so uspešno tekmovali na vseh dosedanjih igrah Elektra, starejših in novodobnih, neoziraje se na trenutno organiziranost elektrogospodarstva. Društvo je v letu 2001 praznovalo 40 let obstoja in uspešnega delovanja, kar je obeležilo z izdajo zbornika.

Igre EDS

Zavoljo sprememb in organiziranosti v elektrogospodarstvu je prišlo do prenehanja organiziranja iger pod zastavo Elektre. Po nekajletnem premoru so zagnani športniki na položajih strnili glave in prepričali okolico, da so druženje in s tem tudi igre še kako pomemben faktor za razvoj in homogenost neke družbe. In tako so se rodile novodobne letne in zimske igre elektrodistribucijskih podjetij Slovenije, pod katerih streho so se srečali športniki vseh petih distribucijskih podjetij v državi. V organizaciji Elektra Ljubljana so Ljubljancani 12. februarja 1994 pripravili prve zimske igre EDS in 11. junija 1994 tudi prve letne igre EDS. S tem so postavili temelj in vzorec za delovanja novodobnih športnih iger elektrodistributerjev.

Po tem vzorcu vsako leto organizira igre EDS, tako letne kot zimske, drugo distribucijsko podjetje, in to po vnaprej določenem vrstnem redu. Na letnih igrah se zvrsti dvanajst športnih disciplin, na zimskih pa veleslalom in smučarski tek. Za razliko od prejšnjih iger, ki so trajale tri dni, se v sedanjih, novodobnih igrah, celotni športni in družabni program izpelje v enem samem dnevu.

Za boljše delovanje, organiziranost in pripravljenost ekip za nastope na igrah EDS in tudi medsebojna srečanja so se v posameznih športnih okoljih distribucije organizirale v

športna društva. Tudi v okviru našega podjetja smo ustanovili športno društvo Elektro Maribor, katerega rojstni dan je bil 12. april 1996. Društvo s svojim programom skrbi za rekreacijo v vsem letu, delovanje pa je usmerjeno k finalnemu delu, ko najboljši tekmujejo na letnih in zimskih igrah.

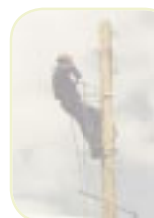
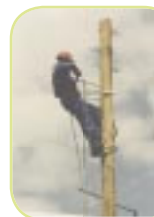
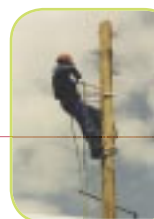
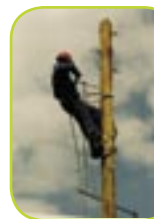
Na dosedanjih desetih letnih igrah smo si v konkurenci z ostalimi športniki EDS iz Ljubljane, Gorenjske, Primorske in Celja uspeli štirikrat priboriti čast ekipnega zmagovalca, petkrat smo zasedli drugo mesto, enkrat pa smo bili tretji. Naš večni tekmeč za naslov najboljšega so športniki Elektra Ljubljana, ki so zmagali šestkrat. Ostala mesta so zasedli športniki ostalih distribucij. Nekoliko manj

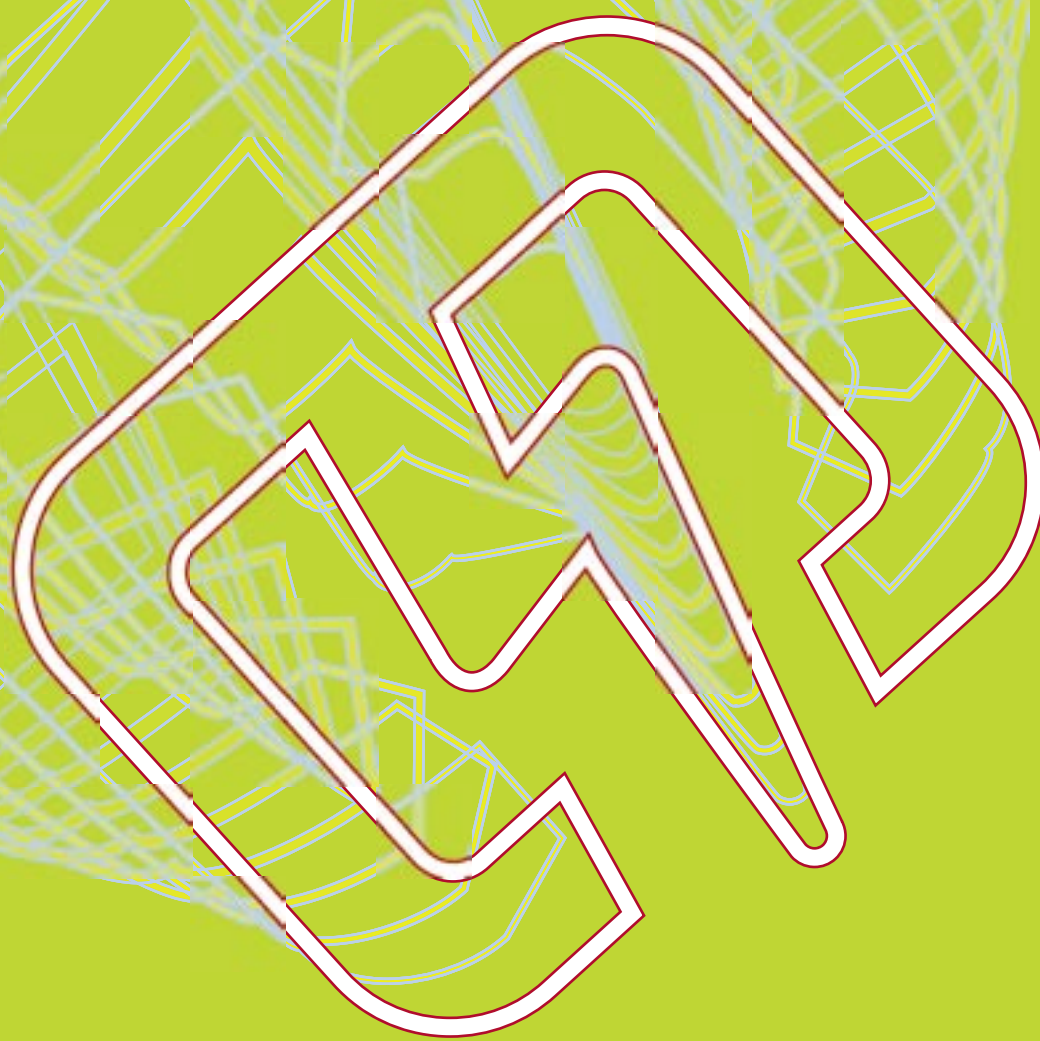

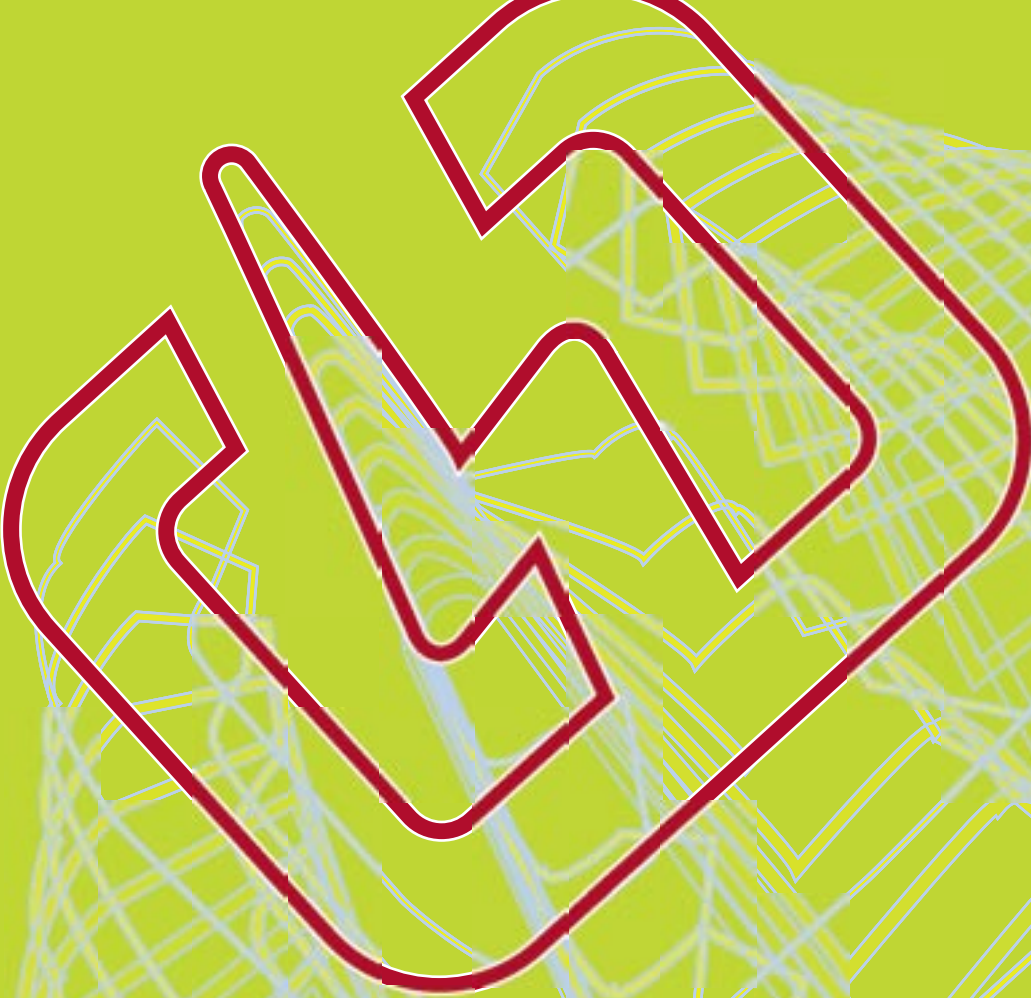

uspešne rezultate beležimo na zimskih športnih srečanjih, kjer je bil naš največji uspeh v ekipni konkurenci tretje mesto.

Skratka, športnega duha in volje do druženja med šporniki elektro distribucije ne manjka. Važno je sodelovati, a tudi zmagovati. Zato si želimo, da kljub raznim reorganizacijam elektro distribucijskega sistema športno druženje na dosedanji ravni živi še naprej, saj je to edino omrežje, ki nas povezuje.

Elektro Maribor

90 let

Izdajatelj in založnik: **Elektro Maribor, d.d.**

Urednik: **Tomaž Šišernik**

Produkcija: **Animata**

Oblikovanje: **Kramberger & Uran**

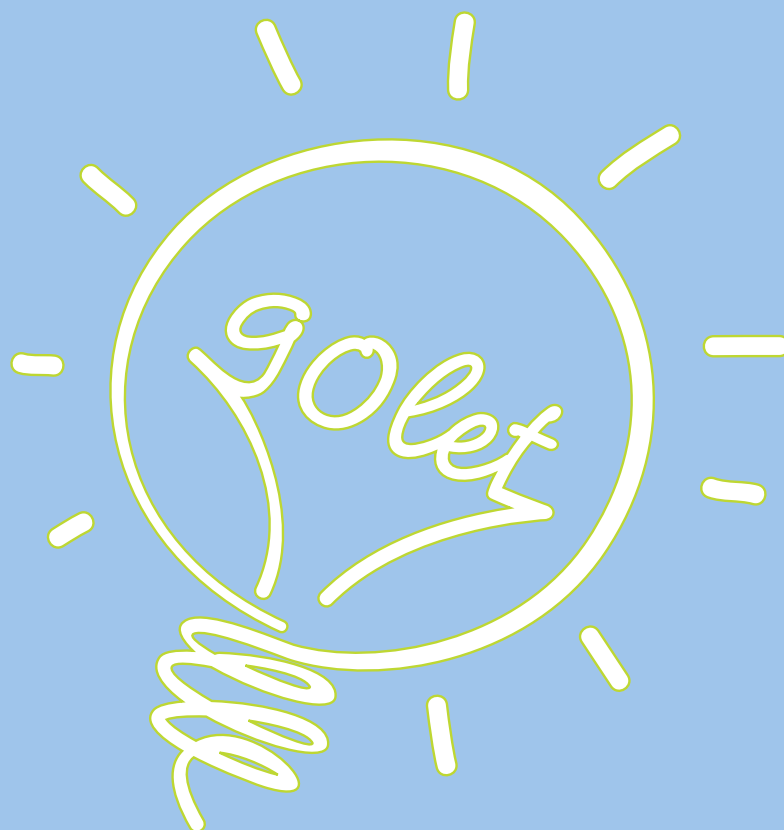
Fotografije: **Rudolf Jakl, Matjaž Meško, Mihaela Šnuderl, mag. Natalia Varl, Ivan Vinovrški, Arhivsko društvo Maribor, Pokrajinski muzej Maribor, arhiv Elektro Maribor d.d.**

Vir zgodovinskih podatkov: **Arhivsko društvo Maribor**

Tisk: **Versana**

Naklada: 1.000 izvodov

Maribor, december 2004

ELEKTRO MARIBOR